De bom van Saramacca

Frits Wols

bron
Frits Wols, *De bom van Saramacca*. Z.n., Paramaribo 1992

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/wols001bomv01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

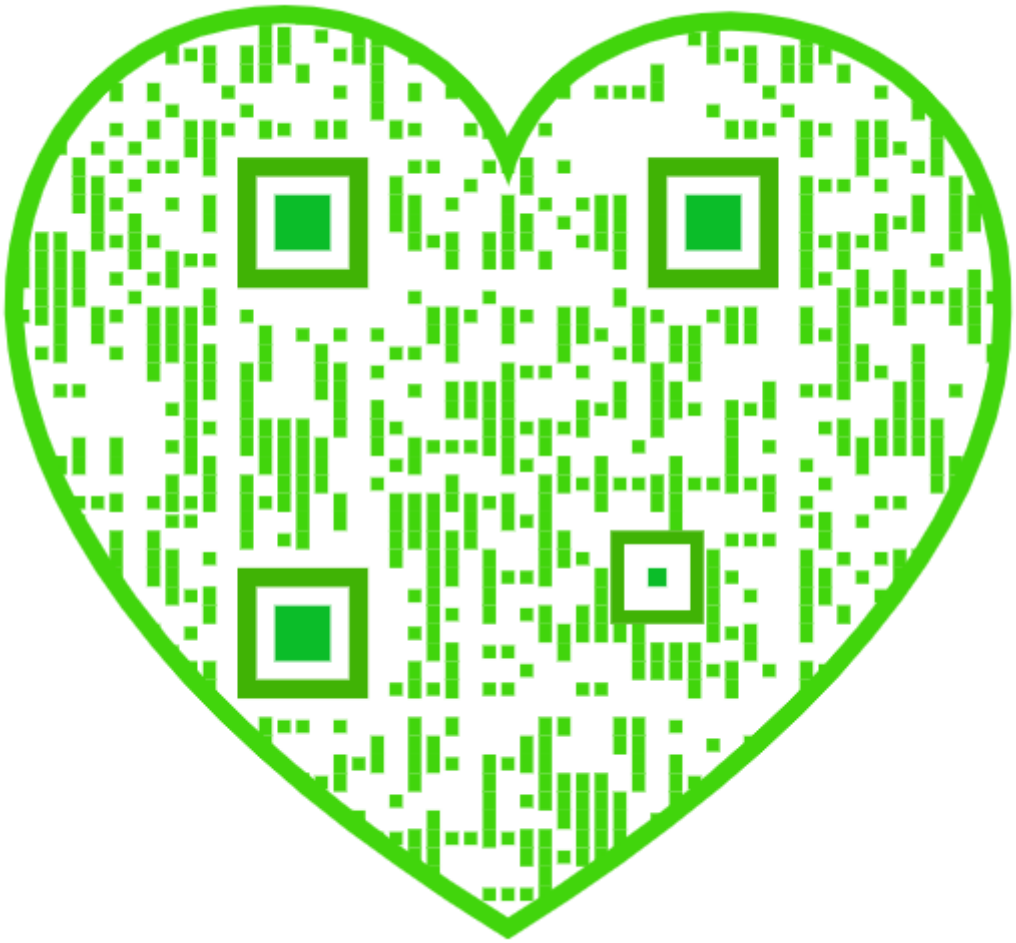

Hoofdstuk Eén
Terug naar Groningen

‘Leuk idee van je, Frits, leuk idee. Ik ken Coronie, Nickerie, Albina, maar Groningen in Saramacca ken ik niet. Hoe kom je eigenlijk op het idee ons daarheen te brengen?’

Frits, de patrouilleleider van de Leeuwen wierp een verbaasde blik op André. Hij wreef peinzend over zijn voorhoofd en vroeg toen aan de verkenner: ‘Weet je dan niet dat ik op Groningen geboren ben? Ik dacht dat ik dit al eerder aan jullie verteld had.’ ‘Zo???’ antwoordde André spottend. ‘Daar geboren! Wel wel. Meneer is dus van het district. Mooi man, dan hebben we een goede gids, want volgens mij heeft niemand van ons familie in Saramacca.’

‘Kom mannen, niet zeuren!’ onderbrak John, de assistent-patrouilleleider. ‘Laten we onze boodschappenlijst checken en kijken wie wat moet doen.’ ‘Ja, dat lijkt mij beter John, tijd voor ouwehoeren hebben wij nu niet. Straks komt de Vaandrig contributie ophalen, dan kunnen wij niet meer praten. Kijk, aardappelen hebben we al en rijst ook. Kees, jij zorgt voor bruine bonen, gele erwten, kaas, specerijen, zoutvlees en uien. Frans jij koopt corned-beef, boter, pindakaas, meel, zout, spijsolie. André, jij zoekt fruit. Veel fruit. Je weet wel, dingen die houdbaar zijn, zoals sinaas, meloen, pon-pon, advokaat. Oké? Leo, zorg jij maar voor petroleum voor de lampen en lantaarns, twee zaklantaarns met batterijen, lucifers, w.c.-papier, waszeep. Goed? De jongens kregen geen kans om er iets tussen te brengen. Frits draaide gewoon het gebruikelijke programma af. Alleen was de lijst nu langer, omdat zij een volle week zouden wegblijven. Toen hij tenslotte bij zichzelf beland was, waren alleen nog de hangmatten niet genoemd en de lantaarns. Er waren twee hangmatten nodig. Die zou hij wel van een andere patrouille lenen. De meeste jongens hadden hun eigen hangmat.

Toen de Vaandrig in de deuropening verscheen, stopten de verkenners met plezier hun handen in de zak en betaalden zonder morren hun kontributie, wetend dat ze een fijne vakantie tegemoet gingen. De patrouille vergaderde nog tweemaal en toen de dag van vertrek was aangebroken, wisten de verkenners dat er in principe niets meer mis kon gaan. Ze waren goed voorbereid

Ze werden opgehaald bij het clubhuis. Een grote bus die de route Paramaribo-Saramacca onderhield, haalde hen op. Er zaten verschillende mensen in de bus. Hun vracht lag op het dak en ze mochten wat kleinere bagage bij zich houden. Achter het stuur zat een half-chinees die de indruk wekte alsof hij steeds glimlachte. Zijn linkerarm was zwaar getatoueerd en op zijn hoofd stond een scheefgetrokken petje.

'Hoelang duurt de reis?' informeerde John. Frits stulpte zijn lippen en kneep zijn rechteroog dicht, terwijl hij zijn hoofd schuin omhoog richtte. 'Nou', sprak hij, 'als we het veer meehebben, kan het een uurtje duren, misschien een kwartiertje meer.'

De bus reed over een zandweg en de jongens genoten van het groen dat zich aan weerszijden van de weg uitstrekte. Het waren enorme rijstvelden waarvan de golvende halmen gelig schitterden in de ochtendzon.

Te Uitkijk moesten alle passagiers uitstappen en het wachten was op de veerboot die van de overkant kwam aanvaren. De jongens stonden langs het water naar de korjaaltjes te kijken. Sommige van deze bootjes waren volgelanden met vis. De bus stond achter een tiental andere auto's en vrachtwagens.

'Denk je dat wij er ook bij kunnen?' vroeg Kees aan Frans. 'Welzeker,' antwoordde deze,' er gaan minstens dertig auto's op zo'n veerboot. Die dingen kunnen aardig wat hebben, hoor.' Frans onderbrak abrupt zijn gesprek met Kees toen hij de Patrouilleleider met een meloen zag lopen. 'Ja, ja!!', riep hij enthousiast, 'Heb je een mes nodig, Frits?'. Frits lachte en wenkte de verkenners om zich te verzamelen. De meloen werd aan stukken gesneden en de jongens aten gretig van het rode vruchtvlees.

Ondertussen was de veerboot gemeerd. Eerst liepen de voetgangers, fietsers en inzittenden van de voertuigen over de aanlegsteiger naar de vaste grond. Toen volgden één voor één de voertuigen. Nauwelijks was de laatste auto van de veerboot af of het verkeer in tegenovergestelde richting haastte zich aan boord. Frits zorgde ervoor dat de jongens bij elkaar bleven. Hij betaalde hun kaartjes en liet ze gelijk afscheuren. Het groepje leunde over de reling en genoot van de frisse bries toen de boot langzaam afvoer, richting district Saramacca.

Nadat het vaartuig aan de overkant van de rivier gemeerd was, verlieten de passagiers de licht-deinende boot en wachtten op de bussen en auto's die ze verder naar hun bestemming zouden brengen. Het ging allemaal erg vlot. Spoedig konden de verkenners instappen en werd de tocht voortgezet.

Frits herkende de percelen en huizen van zijn vroegere buren. Hij wenkte de chauffeur om bij de R.K. school te stoppen. Daar stapten ze uit en sjouwden hun bagage naar een der lokalen van het schoolgebouw. De patrouille had toestemming gekregen van de soeurs uit Oudenbosch die daar gevestigd waren, en natuurlijk ook van de pastoor, om in een der lokalen van de school te mogen kamperen. Ze hadden wel moeten beloven dat ze de boel keurig achter zouden laten na afloop van hun verblijf. Het bos grenzend aan het schoolterrein behoorde ook aan de Missie en dat kwam maar al te goed uit want Frits had er al zijn zinnen op gezet om dit enorme terrein te gebruiken voor hun verkennersaktiviteiten. In feite was de school slechts een basis, het hoofdkwartier waar ze onder andere konden slapen en schoon drinkwater vinden, maar de jongens waren geenszins van plan om zich te laten verwennen door nonnetjes of door de dorpelingen. Neen, ze zouden als zelfstandige patrouille de handen flink uit de mouwen steken.

De overste van de soeurs ontving de verkenners heel vriendelijk. Ze schonk de jongens een zak vol sinaasappelen die ze uit de grote tuin achter het klooster had laten plukken. Dat was voor de verkenners een prettig gebaar, want ze hadden wel wat fruit mee-

gebracht, maar een volle rijstzak met zo'n vijftig kilo aan vruchten was toch wel even wat anders.

Frits kon de verleiding niet weerstaan om na de kennismaking met de pastoor even de kerk binnen te gaan. Hij dacht met weemoed terug aan de tijd toen hij nog misdienaar was en elke morgen vroeg de Heilige Mis moest helpen verzorgen. De enorme manjebomen waarlangs hij in het halfduister moest lopen op weg naar de kerk, stonden er nog. Hij had altijd de mooiste manjes kunnen rapen nog voordat de schooljeugd op het terrein was verschenen. Soms had hij ook konijnen langs de weg awara's zien eten of een anamoe zien wegvliegen, opgeschrikt door Frits die uit angst altijd hard liep en daardoor het wild op de vlucht joeg.

De verkenner liep naar buiten en nam een wandeling langs de laan die leidde naar de kerk. In de verte zag hij de betonnen resten van wat eens het ouderlijk huis was geweest. Frits vermande zich en keerde zich abrupt om toen hij het onkruid zag dat zich tussen de vloerbalken en planken heen drong. Hij liep toen met trage stappen terug naar zijn patrouille en verzamelde de jongens om zich heen voor de eerste instructies.

De verkenners begonnen hun spullen naar buiten te dragen en zochten elk een eigen hoekje op. Het was een open lokaal, dat wil zeggen vanaf de vloer waren latten tot een hoogte van ongeveer een en een halve meter, telkens op een afstand van een decimeter van elkaar aangebracht. Er waren genoeg balken om de hangmatten te binden, terwijl drie grote waterbakken op korte ‘neuten’ stonden. De groen aangeslagen bakken waren erg oud en er lekte water uit de kranen. Dit moest al heel lang het geval zijn geweest want er waren grote brokken aaneengeklitte schelpen onder de kranen gelegd, maar in elk van deze voorwerpen waren gaten ontstaan van wel vijf centimeters diep.

Met wat pinapalmtakken uit het bos vlochten de verkenners een afscheiding waarachter ze zich konden verkleden. Ze merkten al gauw dat er nogal wat belangstelling voor hen bestond: enkele jongens en meisjes van de buurt kwamen schoorvoetend nader en begonnen een praatje te maken. Anderen giechelden maar wat, terwijl ze elkaar plagend vastgrepen, misschien om hun verlegenheid te verbergen.

Frits herkende enkele van de jongens en liep naar ze toe. ‘Ee, Baltus, Robby boy, fa a e go yongu’? Hij had zijn vrienden lang niet gezien. Sinds zijn achtste jaar was hij naar Paramaribo verhuisd zodat het kontakt met zijn dorpsgenoten verbroken was. Nu omhelsden ze elkaar en Frits stelde hen voor aan de rest van de patrouille. Joke, Robby's zus, keek bewonderend naar het uniform van Frits met al de insignes eraan. Frits op zijn beurt was wel even geschrokken toen hij had gemerkt hoe Joke, die hij als zevenjarig meisje had gekend, nu was veranderd en opgegroeid tot een zeer knappe jongedame van ongeveer vijftien. Het was hem niet ontgaan dat de blik van bewondering niet alleen zijn uniform betrof, maar dat er een lichte trilling over haar mond ging toen zijn ogen langs de lange wimpers van zijn vroegere schoolvriendin dwaalden.

John wierp een blik op Frits en grinnikte even. Frits beheerste zich onmiddellijk. Hij kuchte even en maakte zijn vrienden en vriendinnen voorzichtig duidelijk wat een verkenner is en wat voor aktiviteiten ze konden verwachten van de patrouille. Hij wist dat het niet gemakkelijk zou zijn om zich van zijn verleden los te maken en zich in zijn nieuwe rol als verkenners-leider in zijn eigen dorp te bewegen, terwijl men hem nooit anders gekend had dan als de misdienaar die na school met een lemmetje of citroen ging voetballen met Baltus uit Columbia, het Indiaanse dorp bij Groningen, met Joesoe van Ma Lena, de schoonmaakster van de pastorie, met Robby en met zoveel andere leeftijdgenoten.

Zouden ze hem nog accepteren als een der hunnen? Was hij niet erg veranderd, ook in zijn denken? Hij had tenslotte verder onderwijs in de stad genoten, de anderen waren achter gebleven en waren zelfs al van school, hielpen hun ouders in de landbouw, in de huishouding, bij de visvangst of deden gewoon niets.

De verkenner besloot zijn leiderschap niet te laten beinvloeden door de vele herinneringen aan dit dorp. Hij zou het verleden laten voor wat het was en zijn patrouille een fijne tijd proberen te geven tijdens deze vakantie. Met deze gedachte in zijn achterhoofd blies hij op zijn fluit en gaf opdracht aan de jongens om de omgeving te gaan verkennen en hem binnen een uur of twee te rapporteren wat ze allemaal ontdekt hadden.

In een flits zag hij weer de ruïnes van wat eens zijn huis was geweest en trok zich toen terug in zijn hangmat, nadat hij zijn vrienden en vriendinnen had gevraagd later op de middag weer eens langs te komen om gezellig bij elkaar te zijn. Hij kontroleerde de voorraden, vulde de lantaarns met petroleum, maakte enkele notities in zijn logboek en ging toen weer in zijn hangmat liggen, turend over de rimpelloze Saramaccarivier waar een enkele visser in zijn korjaaltje op koebies hengelde.

Weer zag hij de lichte trilling gaan over de fijngesneden onderlip van Joke. Toen begreep Frits dat hij het erg moeilijk zou krijgen. Voor het eerst in zijn leven voelde hij een verschrikkelijke twijfel in zich opkomen. Het was een gevoel dat meer een voorgevoel was. Het hield hem zodanig bezig dat hij zich begon af te vragen of hij wel een goede verkenner was. Waar bleef zijn zin in avontuur? Was hij Zanderij al vergeten waar hij zoveel had meegemaakt met de Duitse spionnen? Waar bleef zijn mannelijke stoerheid? Wat voor zwakte probeerde zich aan hem op te dringen hier in zijn geboortedorp? Het zweet brak hem uit de huid. Zijn lichaam voelde klam' Hij stapte uit zijn hangmat en nam een duik in de rivier die hij maar al te goed kende. Toen hij weer op het droge was voelde hij zich al een stukje anders, een stukje meer verkenner, een beetje dichter bij zijn patrouille.

Tegen één uur kwamen de eerste verkenners al terug met hun notities en stituatieschetsen. Frits was tevreden. Het totaalbeeld van wat hij binnen had gekregen, klopte aardig met wat hij jaren geleden had achtergelaten. Er waren enkele winkels bijgekomen en een vreemdsoortig gebouw tegenover winkel Akim bij de Jakiekreek. Verder stonden er twee oude Citroëns - of waren het Austins - onder het grote oude gebouw van de distrikts-sekretaris. Die waren er dus nog. De jongens waren goede waarnemers. Niets ontging hen.

Hij verzamelde de notities en schetsen complimenteerde de patrouille en liet de verkenners wat drinken terwijl hij wat brood met corned beef verdeelde. Ondertussen had hij zelf al voor brandhout gezorgd, zodat er een aanvang kon werden gemaakt met het koken.

Frits had besloten om het op de eerste dag een beetje gemakkelijk te doen: gebakken zoutvlees met dorperwtjes. Met wat zuur en een flinke peper erbij, smaakte het eten uitstekend.

De verkenners kregen na het eten de kansom eensgoed uit te rusten. In het lokaal waren er niet veel banken, waardoor er snel ruimte gemaakt kon worden. De patrouille kreeg de opdracht om zich tegen vijf uur op het terrein te verzamelen. Frits besloot niet te slapen, maar de wacht te houden en de gegevens van de verkenners te verwerken.

De zon stond vrij laag aan de hemel toen de verkenners voor het schoolgebouw aantraden. Frits inspekteerde de patrouille, liet de jongens exerceren, hield wat morse-oefeningen en trok toen met de verkenners naar de rivier waar ze een heerlijke duik namen.

Ondertussen hadden enkele jongens van het dorp twee groepjes gevormd en zich naar het verder gelegen voetbalveld begeven. Het was duidelijk dat ze hier regelmatig voetbalden.

De verkenners deden niet mee, aangezien ze nog niet helemaal gereed waren met zich te installeren. Voorlopig wilden ze wel gebruik maken van de toiletten van de school, maar het was de bedoeling dat er op de volgende dag een latrine in het bos zou worden gebouwd. Dat hoorde nu eenmaal bij het spel van verkennen. Verder moesten o.a. een keuken worden opgetrokken, hangers voor de kleren en baddoeken worden gemaakt, rekken voor de borden en bekers worden gesjord en uiteraard een afvalkuil gegraven.

De Patrouilleleider wilde de jongens nog niet hard aanpakken. Hij wilde hen eerst laten wennen aan de omgeving. Bovendien had hij de fout begaan om in zijn enthousiasme zijn dorpsgenoten uit te nodigen om langste komen. Die hadden ondertussen woord gehouden. Ze stonden tegen half zes al in de buurt te wachten op een teken dat ze zich bij de verkenners konden voegen en volgden met belangstelling de verrichtingen van de jongens. Het viel Frits op dat er ditmaal geen meisjes bij waren. Hij was teleurgesteld, maar troostte zich met de gedachte dat Joke wel wat later zou komen opdagen.

Toen het donker begon te worden staken de verkenners een groot kampvuur aan. Ze hadden een gitaar meegebracht, die André bespeelde, terwijl Leo op een mondharmonica blies. Er werden verhaaltjes verteld, moppen getapt, sketches opgevoerd en de gasten kregen fruit en droogkoekjes die de verkenners van hun moeders hadden meegekregen.

De jongens uit het dorp waren erg verrast met de gastvrijheid van de verkenners. Ze beloofden voor wild en viste zorgen, maar Frits legde ze uit dat een verkenner zijn eigen boontjes moest doppen. Voor een keertje wilde hij wel wat aannemen, maar het mocht geen gewoonte worden. Zo leerde hij de jongens de regels van de verkennerij en hij merkte dat zijn uitleg erg gewaardeerd werd.

Hoofdstuk Twee
Joke

Joke lag in haar bed te peinzen. Ze kon het niet geloven: Frits was terug. Wat was hij groot en knap geworden. En zijn ogen, die heldere vriendelijke ogen. Hij had hetzelfde gezicht behouden, maar die ogen. Waarom was hij in zo'n uniform? Hij was toch geen politie-agent of soldaat? Ze wist niets af van de verkennerij. In Groningen waren er geen verkenners. Zou dat zijn werk zijn? Hij had verteld over oefeningen en kamperen en over allerlei avonturen. Wat zijn eigenlijk avonturen? Ze had de lagere school van Groningen wel doorlopen, maar de soeur had gezegd dat als ze naar de stad zou gaan, ze toch twee klassen terug zou worden gezet, omdat de school in de stad veel moeilijker was dan in het distrikt.

Nu zat ze thuis bij haar moeder. Ze hielp koken en kleren wassen. Haar vader werkte bij het Commissariaat van het dorp. Hij zat bij een loket. Per maand verdiende hij ongeveer vijftig gulden. Daarmee konden ze aardig rondkomen, vooral hoe ze hun eigen kippen en koeien hadden. Bovendien ging haar vader vaak vissen. Er waren veel koebies in de rivier en warakoes.

Joke dacht terug aan de tijd toen Frits nog in Groningen woonde. Zijn vader was landbouwer en hij stond tevens bekend als de jager van het dorp. Van de Indianen had hij alle kneepjes van het jagen geleerd. 's Avonds ging Jokes vader altijd een babbeltje maken met de vader van Frits. Die twee konden het erg goed met elkaar vinden. Dan werden er jachtverhalen verteld. Soms enge. Joke en Robby zaten altijd mee te luisteren, hoewel dat eigenlijk niet mocht.

Frits en zijn broers sliepen op een papaya in eenzelfde kamer en wanneer Robby en Joke van hun vader meemochten, deden ze alsof ze in de kamer speelden met de poppetjes van klei die ze voor de Kerst moesten maken, maar ondertussen luisterden ze gespannen naar de verhalen van oom Arnold, zoals Frits z'n vader genoemd werd.

Zo vertelde hij eens hoe hij diep in het bos een groep pingo's, dat zijn wilde zwijnen, was tegengekomen. Wel honderd stuks. Ze knarsten en klapperden met hun tanden en waren bezig te wroeten in de grond, op zoek naar eetbare dingen. Plotseling zag oom Arnold een lange lichtgebogen man voorde pingo's uitlopen. Zijn voeten raakten de grond niet. Het was alsof hij vóór de dieren zweefde. Zijn gezicht was onherkenbaar. Toch kon je zijn ogen zien en die keken boos, heel boos.

Op die dag had oom Arnold geen enkele pingo kunnen raken, want telkens wanneer hij had geprobeerd te mikken, had hij spinnerag voor zijn ogen gevoeld en terwijl hij bezig was geweest dat spul weg te rukken, hadden de dieren het op een lopen gezet en had hij de treiterende enge lach van de man in het donkere bos horen klinken tussen al die reusachtige bomen waarvan oom Arnold niet eens de namen wist. Die zouden daar wel altijd al gestaan hebben. Ze waren als het ware gevangen in een netwerk van bosananas en lianen, terwijl er soms grote bruine dingen aan vastgehecht zaten. Dat waren de nesten van wilde honingbijen.

Vaak had oom Arnold de raten vol honing die een zoetzure smaak hadden, in palulubladeren gewikkeld, naar huis gebracht. Joke en Bernard waren dan ook van de partij geweest en hadden van de lekkere honing gesmuld, die zo anders smaakte dan de honing van Coronie-man, de ymker met zijn masker op.

Joke kon zich nog zo goed herinneren hoe Frits zijn vader altijd thuiskwam met een mutete, gevlochten van pinapalmbladeren. Daarin droeg hij op zijn rug de wilde zwijnen of babunapen die hij had geschoten. Soms kwam hij thuis met jonge apen of kleine papegaaien. De aapjes ving hij, door onder de boom waar ze zich schuilhielden te gaan staan en allerlei grimassen voor de dieren te maken. Die werden dan zo bang dat ze van de schrik naar beneden vielen. Oom Arnold pakte ze dan in hun nek beet en stopte ze in pasris, eveneens van pinabladeren gevlochten.

Die jonge apen vormden zo'n beetje het speelgoed van Frits en zijn broers. Eigenlijk hadden ze nog meer speelgoed. De hoepel bijvoorbeeld. Gewoon een velg van een fiets. Je rolde het

voor je uit en sloeg er al hollend met een stokje tegenaan. Dan bleef het rollen. Of tonki, dat was een tol van maripapit gemaakt of van hout. Aan een stok werd een touwtje gebonden en je sloeg de draaiende tol voor je uit. Wie het verst kwam, had gewonnen. Creatieve jongens en meisjes maakten verder van lege quakeroats blikjes speelgoedwagentjes met wel tien wielen soms.

Nu was Groningen saai geworden. Joke had vriendinnen, maar zoals ze vroeger met Frits en zijn broers speelde, neen, dat was afgelopen. Nu was ze veertien jaar oud en straks zou ze zelfs vijftien worden. Ze verveelde zich heel erg en wenste dat ze zoals Frits ook naar de stad mocht.

Terwijl ze in haar bed lag, keek ze naar het plafond en speelde met de rozenkrans om haar hals. Die had ze van de soeur gekregen, van soeur Superieur, zoals ze genoemd werd omdat ze de bazin was in het klooster van Groningen.

Joke sloot de ogen en bad een weesgegroetje. Ze vroeg Moeder Maria om aan God te vragen dat ze Frits weer bij zich kon krijgen. Ze verlangde zo naar hem, maar ze wist ook dat hij nu veranderd was en dat hij misschien niks meer om haar gaf. Ze had gezien hoe ernstig hij bezig was geweest met de andere jongens als een soort baas. Hij had voor haar geen tijd gehad. Alleen dat ene ogenblik toen hij haar zo diep in de ogen gekeken had, dat had haar weer hoop gegeven. Het was alsof hij haar een boodschap, een stille boodschap had meegegeven; een boodschap die hij niet graag aan de andere verkenners wilde vertellen. Zou hij toch nog om haar geven zoals vroeger? Zou hij de herinneringen nog met zich meedragen van de tijd toen ze popkipatu speelden, koken achter op het erf, tussen al die schildpadskeletten, resten van de schildpadden die oom Arnold uit het bos meenam wanneer hij niks anders geschoten had.

Achter op het erf had Frits ook vaak stiekum staan roken. Hij en zijn vrienden draaiden sigaretten van droge bananebladeren en staken die aan. Bij elke trek moesten ze hoesten en dat verraadde ze. Van hun moeder kregen ze dan een flink pakslaag. Joke kreeg een uitbrander omdat ze getuige was geweest van de ondeugende streken van Frits en zijn vrienden en toch haar mond had gehouden. Frits zijn moeder vond dat zij niet had mogen toe-

kijken. Ze had haar moeten vertellen wat de jongens hadden uitgespookt. Gelukkig had de vrouw nooit ontdekt dat Frits Joke een keer had gekieteld onder haar oksels en dat ze het prettig gevonden had. Ook had hij zich vaker tegen haar aangedrukt, maar verder had hij niets gedaan want de pater was erg streng en je moest altijd alles biechten wat je had gedaan. Zelfs al had je alleen maar gedacht aan vieze dingen, moest je dat toch biechten want de soeur had ze de Tien Geboden van God goed geleerd. En een van de geboden luidde: Gij zult geen onkuisheid begeren.

Joke verlangde erg naar Frits. Haar borsten waren nu erg gewelfd. Ze was benieuwd of Frits haar daar zou durven aanraken na al die jaren. Ze zou het niet erg vinden. Ze zou hem over zijn haar strelen en hem misschien op zijn mond kussen zoals ze haar vriendin een keertje had zien doen met haar vriend op het bospad dat leidde naar de Grankreek waar ze eens op een ezelskar van Frits z'n oom gras voor de koeien was gaan snijden. Die twee waren erg geschrokken toen ze hadden gemerkt dat ze door Joke gesnapt waren. Toen was ze pas elf geweest. Ze had er nooit met iemand over gespoken, maar het had haar toch lange tijd beziggehouden. Ze had wat bijgeleerd en wist nu dat de plaatjes in het boek van Baltus echt waren.

Joke keerde zich op haar zij en bad nogmaals een weesgegroetje en direkt daarna een akte van berouw omdat ze aan dingen had gedacht die misschien niet goed waren. Maar ze kon er niets aan doen, ze voelde zich nu eenmaal zo raar en kon Frits niet uit haar gedachten halen.

Toen haar ogen eindelijk gesloten waren en haar adem zwaarder werd, was het dan ook half een in de ochtend, een tijdstip waarop ze anders al in diepe rust was.

Hoofdstuk Drie
De verhuizing

‘Zo ken ik je niet Frits, zo ken ik je niet. Dit is de eerste dag geweest van ons kamp, maar ik heb het gevoel dat er iets op je drukt. Je bent helemaal niet enthousiast en dat is de jongens opgevallen. Geloof me man.’ Het was elf uur in de avond. Frits had de patrouille naar bed gestuurd en had besloten om maar zelf de eerste wacht te doen. John had zich bij hem gevoegd en samen zaten ze op een boomstam bij het vuur.

Frits keek even naar de spreker en grinnikte wat. Hij had de bovenste knopen van zijn overhemd losgemaakt. In zijn rechterhand hield hij een stokje waarmee hij in het rulle zand tekende. ‘Hoe kom je daar eigenlijk bij?’ vroeg hij na een poos. John maakte een geluid tussen de tanden. Hij hief zijn beide armen op in een gebaar van verontschuldiging. Zijn woorden waren stuntelig en toch duidelijk: ‘Bepaalde dingen ontgaan je gewoon niet, zie je. Kijk, begrijp me goed. Dit is je geboorteplaats. Ik begrijp dat je met erg veel herinneringen zit en dat je ook wat moeite hebt met bepaalde ontmoetingen. Bij deze woorden keek hij strak naar de patrouilleleider die zijn blik afwendde en met zijn linkerbeen begon te schudden, waarmee hij liet blijken dat hij danig van zijn stuk gebracht was.

Tenslotte gaf hij John een klap op de rechterschouder en sprak op rustige toon: ‘Maak je maar niet bezorgd boy, het wordt een fijne tijd hier in Groningen. Ik begrijp je ongerustheid wel. Ik moet inderdaad enkele dingen verwerken maar ik beloof je dat de sfeer er echt niet onder zal leiden. Bedankt anyhow.’

John stond opgelucht op en begaf zich naar zijn hangmat. Frits wenste hem welterusten, stond ook op en maakte een wandeling naar de rivier. De wankele aanlegsteiger stond half onder water. Het werd vloed.

De verkenner was inderdaad teleurgesteld. Hij had gehoopt Joke die avond weer te zien en ze had hem in de steek gelaten. Waarom, dat wist hij niet. Het weerzien had hem erg aangegrepen. Wat was ze toch veranderd. Nu pas besefte hij dat hij smoorverliefd was op haar.

Frits zag een enorme schijf wier voorbijschuiven. Hij bukte zich en plukte een der sponzige bladeren uit het water. De drijvende planten botsten tegen de steiger aan. Even later draaiden ze mee met de draaikolkjes die zich rondom de palen in het water hadden gevormd en spoedig vervolgde het geheel zijn weg over het glinsterende wateroppervlak.

Frits kneep in de plant en het water sijpelde langs zijn hand en arm naar beneden. Hij voelde het koude vocht in zijn mouw dringen en glimlachte. In gedachten zag hij zich bukken op hetzelfde schoolterrein waar hij nu kampeerde. Naast hem zat Joke gehurkt. Met fijne grassprietjes probeerden ze telkens een ‘sukrubu’, dat is een klein agressief wit larfje, uit zijn gaatje in de grond te lokken door het sprietje in het gaatje te steken. Het larfje greep zich dan vast aan het sprietje en het was een kunst om hem uit het gaatje te halen, voordat het weer losliet.

Een ander spelletje was dat je in de droge tijd, wanneer de ‘wun wun’, een groen-witte steekvlieg, ongeveer drie tot vier centimeters groot, zich in de zandheuveltjes had geboord, een stukje papier of een blaadje klaarhield bij het gaatjes waarin het beestje zich had ingegraven. Zat hij er eenmaal in, dan begon je met een grassprietje in het gaatje te prikken, totdat je het gezoem begon te horen. Je hield dan het papiertje boven het gat en pakte de ‘wun wun’ beet zodra het zich liet zien. Met een ander stukje papier trok je de angel uit zijn achterlijf dat natuurlijk sterk begon te bewegen. Het beestje kreeg een flink stuk garen om zijn lijf en werd daarna vrijgelaten. Zoals een vlieger werd opgelaten ging de ‘wun wun’ de lucht in, zoemend en cirkelend om de triomfantelijke bezitter.

Het beeld van Joke vervaagde langzaam voor de ogen van Frits. Hij wierp het blad weg en liep terug naar zijn post. Hij voelde dat zijn ogen erg begonnen te branden. Ook zijn neus begon te kriebelen. Hij snoot, pakte zijn zakdoek en droogde zijn

neus. De tranen liet hij de vrije loop, als een soort offer aan Groningen met zijn herinneringen.

Op de tweede dag van hun verblijf in het dorp voerden de verkenners de plannen uit die ze de vorige avond hadden beraamd. Ze trokken het bos in, maakten een flink stuk terrein schoon, bouwden een keuken van pinabladeren en enkele stevige stammen van hardhout. Ook groeven ze een afvalkuil en een latrine. De latrine kreeg nog een keurige bril vastgesjord aan enkele takken en twijgen waardoor het geheel op een geriefelijke leunstoel ging lijken. Verder werd een hoge mast opgetrokken waarboven het vaandel van patrouille Leeuwen wapperde.

Toen de jongens de smaak eenmaal te pakken hadden, besloten ze om hun privacy, van hetzelfde materiaal nu een hut te bouwen waar ze zouden slapen. Dit nam twee dagen in beslag.

Nadat het karwei geklaard was, vertelden de verkenners aan de soeurs dat ze gingen verhuizen, maar toch gebruik zouden blijven maken van het schoollokaal wanneer dat nodig mocht zijn. De soeurs begrepen natuurlijk niets van dit plotselinge besluit. Ze konden zich niet voorstellen dat de jongens het prachtige schoollokaal zouden ruilen voor een primitieve hut. Toch hadden ze erg veel waardering voor het sprankelend enthousiasme en de ondernemingszin van de verkenners en wensten hen veel geluk met hun nieuwe verblijf.

Leo keek enigszins bedrukt toen hij de laatste pannen naar het nieuwe verblijf bracht. Het beviel hem niet helemaal, maar hij moest zich aan de wil van de meerderheid onderwerpen. Dat was nu eenmaal de gewoonte in de patrouille en zo hoorde het ook. Hij zocht een plekje uit om zijn hangmat te binden en zorgde ervoor dat hij niet dichtbij de buitenkant van de hut sliep, maar tussen twee andere verkenners in. De jongens merkten de zorgvuldigheid waarmee Leo zijn plekje uitzocht en keken elkaar glimlachend aan ten teken van verstandhouding. Het had geen zin om de jongste verkenner te plagen, daarom lieten de anderen het bij een knipoog tegen elkaar of een bescheiden kuchje terwijl ze hun mastworp of schootsteek aanlegden

In de late middag bracht Robby, vergezeld van Baltus, een streng waran pataka's, vissen waar Frits gek op was. Het was een welkome aanvulling van het menu. Onwillekeurig moest Frits terugdenken aan de tijd toen zijn vader even het bos introk en na een uur of twee terugkeerde met mutetes vol kwiekwies, walapa's pataka's en andere vissoorten.

In de droge tijd trok het water weg uit de ondiepe kreekjes en in de dorre zwampen bleven de zogenaamde ‘pannen’ over Die hadden ook niet veel water meer. Het was dan een kwestie van afdammen en water overhevelen. Wat er overbleef waren de dartelende vissen, krokodillen, boa- en waterslangen. Soms ook sidderalen die je een flinke portie electrische stroom door het lijf konden jagen bij de minste aanraking. Aan je kennis van de jungle lag het of je in de ‘pan’ zou stappen om de vissen te rapen en da daar moest je eerst eventuele slangen en krokodillen verschalken.

In de avonduren werden schoongewassen petroleumblikken volgegooid met de kwie kwies, de Surinaamse algeneter die doorgaat voor de lekkerste vis. Vader placht dan een groot vuur te stoken waarop de kwie kwies gekookt werden met fink wat peper. Terwijl het gezin dan luisterde naar de verhalen van papa, zorgde moeder voor het verdelen van de kwie kwies onder de kinderen. De overige vis, zoals de pataka werd over de rug in de lengte opengesneden, ingezouten en overdag op het dak van het huis te drogen gelegd. Soms werd een deel ‘gebarbakot’, dat wil zeggen op een bouwsel van vers hout bedekt met bananebladeren berookt.

Frits werd overvallen door de herinneringen aan vroeger. Toch deed hij zijn best om er zo weinig mogelijk van te laten merken. Dat deed John goed. Die zag zijn patrouilleleider liever als een strakke man die bevelen gaf, dan als dromer.

Op de derde avond van hun verblijf te Groningen besloot Frits zijn patrouille te trakteren. Tegen een uur of zeven vertrokken ze in uniform naar het dorpscentrum. Frits kwam onderweg veel mensen tegen die hij nog kende. Hij groette ze beleefd en vertelde wie hij was, omdat zij hem niet altijd herkenden. In Winkel Atsien kregen de jongens ‘watrakan’ snoepjes en limonade. Ze zaten in een hoekje bij elkaar.

De jongens keken om zich heen. Bij het spel van verkennen is observeren een van de belangrijkste bezigheden. André en Kees waren druk bezig te onderzoeken wie de meeste voorwerpen in de winkel kon onthouden. Ze noemden emmers, bekkens, ‘kokolampu's’, tandpasta, zeep, rolletjes pindakaas, zalm op azijn, zoutvleestonnen, petroleumblikken, pesisoorten enz. Toen volgde een wedstrijd in het onthouden van de prijzen, maar het spel werd verstoord door een oude man die Frits herkende en hem van dichtbij kwam bekijken.

De verkenner stond op, gaf de man een hand en bood hem van de contributiecentjes van de verkenners iets te drinken aan. De oude man was hem erg dankbaar. Hij bleek een goede prater te zijn ook. ‘Weet je nog, jongen’, sprak hij in het Sranan, daar het Nederlands niet zijn sterkste kant was, ‘weet je nog hoe je vader heeft moeten vechten om het stukje domeingrond te krijgen waar jij geboren bent? Hij zat eerst heel goed aan de overkant van de rivier, maar je ziet het, de kokers zijn gebroken en het land is ondergelopen. Sindsdien is iedereen daar weggetrokken, terwijl de overkant van deze rivier vroeger veel drukker bewoond was dan deze oever. Wat heeft je vader toen schoonschip moeten houden met al die honderden oude flessen die hij is komen aantreffen op het nieuwe perceel. Gelukkig hebben jullie die troep kunnen begraven. Het zijn allemaal hebies van de oude tijd. Wiesies en nogmaals wiesies.’

De jongens luisterden lusteloos, maar Frits spitste zijn oren. Inderdaad had die sekretaris erg moeilijk gedaan. Zijn vader had zelfs ruzie met de man gekregen. Hij moest zijn huisje weer afbreken en tenslotte had hij van de pastoor het land gekregen waar de ruine nu stond. Ondertussen had hij al enkele jaren in die weg gewoond en daar was Frits ook geboren. Hij wist van de oude flessen niet zo veel af. Wat hij wel wist, was dat ze begraven waren onder een Kateharboom die grote vruchten droeg. Daar was ook zijn navelstreng begraven, bij die oude flessen. Soms had hij zo'n fles boven de grond uit zien steken, maar veel aandacht had hij er nooit aan besteed.

De verkenner nam afscheid van de oude heer. Toen hij echter wilde afrekenen viel zijn blik op een tweetal mannen van

Nederlandse afkomst, de zogenaamde ‘Buru's’. Ze waren erg verweerd en Frits schatte hun leeftijd op gemiddeld veertig jaar. Ze luisterden aandachtig mee. Frits merkte dat ze hem met grote belangstelling opnamen, zelfs toen hij de jongens bij elkaar riep en de winkel verliet.

Ook de beide mannen verlieten de winkel en slenterden achter de verkenners aan. De jongens zongen enkele verkennersliederen terwijl ze langs het zwembad liepen. Bij het theehuisje bleven ze een poosje zitten en genoten van het uitzicht op de rivier.

Tenslotte keerden ze naar het kamp terug en lieten de twee vreemde mannen op de hoofdweg achter. Die wachtten totdat de jongens het bos waren ingeslagen en liepen toen door, langzaam, alsof ze geen zin hadden om naar huis te gaan.

Hoofdstuk Vier
Ontvoerd

Eenmaal terug in de hut, zorgde Frits ervoor dat de lantaarns op een lager pitje werden gezet. De verkenners stapten toen in hun hangmat.

André had de eerste wacht en zou door Iwan worden afgelost. Iwan had sinds het begin van de reis nog niet veel gesproken. De ervaren woudloper en bespieder was na het avontuur op Zanderij wat stiller geworden. Ook Rudie, de vechter, had zich op de achtergrond gehouden. De patrouille was in ieder geval nog altijd compleet. Alleen vielen sommige verkenners meer op dan andere, waardoor het leek alsof zij meer betekenden. De volgende dag zou aan de samenstelling van de patrouille echter een wending geven die ze zich nog lang zouden herinneren.

Bij de wisseling van de wacht merkte Iwan al dat het vuur niet naar zijn zin brandde. Hij sleepte wat houtblokken aan en wierp enkele op de gloeiende resten. Er vormden zich enkele vuurtongen. Even later tekenden zich aan de bosrand de grillige vormen af die ontstonden door het spel van de dansende vlammen. Het was toen ongeveer elf uur. De verkenner voelde zich helemaal niet op zijn gemak en wilde eigenlijk aan André vragen om nog een beetje bij hem te blijven. De omgeving beviel hem niet. Frits had mooi praten. Hij was in Groningen geboren, maar over dit dorp werden wel andere verhalen verteld die aardig deden rillen. Verhalen van een vuurbal die over het bos schoot en naar onbekende oorden trok, ziekte en verwarring achterlatend bij wie hem had gezien. Verhalen van allerlei spookverschijnselen, nou ja, in ieder geval was het daar niet altijd even pluis.

Frits wilde de verkenners natuurlijk niet ongerust maken. Toch had hij zich eens aardig versproken over die slangekop. Hij had Iwan mooi verteld hoe hij sedert zijn kinderjaren snekikoti, dat is een slangenserum, van zijn vader had moeten drinken. En dat spul werd toch mooi gemaakt van een gedroogde slange-

kop. Frits had vaker gezien hoe zijn vader de kop van een doodgeslagen makaslang, de gevaarlijkste slang in Suriname, boven de brandmiri, een primitieve van klei gemaakte kookplaats op het erf, te drogen hing. Het ding was dan gewikkeld in bananebladeren en bleef daar enkele weken hangen totdat hij geschikt was voor bewerking. Samen met andere gedroogde kruiden die de jager nauwkeurig uitzocht, werd de kop met giftanden en klieren tot een brei gestampt, met kruit en alcohol vermengd en in de vorm van balletjes aan de kinderen te drinken gegeven. Frits was niet bang voor slangen. Daar had hij het vaak over gehad. Hij zei altijd: ‘Mijn aderen zijn volgepropt met slangengif. Ik hoef dus geen slangen meer te vrezen.’

Iwan grinnikte. Hij bleef een beetje dicht bij het vuur. Hij dacht na. Je hoorde altijd over de kennis van de mensen uit Coronie en Para, maar wat zijn tante hem had verteld over Saramacca, had hem aardig doen rillen. Een ieder in Saramacca, althans in de omgeving van Groningen scheen over krachten te beschikken die respect afdwongen.

De verkenner probeerde de enge gedachten van zich af te schudden. Hij was immers Christen en verkenner. Hij mocht niet aan dat soort dingen denken. Als de priester zijn gedachten kon lezen, zou hij hem een flink standje hebben gemaakt. Toch geloofde hij in die dingen. Tenslotte had hij zelf ook aardig wat meegemaakt. Bijvoorbeeld die stenen die in de nachtelijke uren zomaar uit de knippaboom waren komen vallen. Honderden tegelijk daar in de Grote Dwarsstraat dicht bij Ondrobon. Neen, niemand hoefde hem iets wijs te maken, er bestaan dingen die niemand kan verklaren. Niemand.

Bij deze woorden, die de verkenner zacht prevelde, zakte hij in elkaar nadat hij een scherpe pijn in zijn halsstreek had gevoeld. Het laatste dat hij nog merkte, was dat hij langs twee benen naar beneden gleed, daarna bij zijn haren werd gepakt en weggesleurd werd. Verder wist hij niets meer.

Door de pijn aan zijn hoofdhuid kwam de verkenner spoedig weer bij. Hij wilde een kreet slaken, maar merkte dat hij geen geluid kon voortbrengen omdat er een prop van bananebladeren in zijn mond zat. Hij werd tegen een boomstam geduwd, waarna

zijn handen met een stuk liaan aan elkaar gebonden werden. Hij slaagde er met moeite in zijn ogen te openen. Voor hem stond een bruine man, vrij jong. In zijn hand hield hij een dolkmes dat hij op speelse wijze over Iwans hals liet glijden. Er lag een grijns op zijn gelaat, dat kon Iwan nog net onderscheiden in het flauwe licht van het vuur dat zijn weg zocht tussen de dichte bladeren van het woud. De nacht was verder donker. Een kille wind joeg langs de oren van de verkenner. De half-bewolkte lucht liet slechts enkele sterretjes zien.

De verkenner voelde het koude zweet over zijn rug sijpelen. De scherpe ogen van de man namen hem op. Toen kwamen de eerste woorden uit diens mond: ‘Als je je koest houdt, hoef je niks te vrezen. Als je maar het minste probeert uit te halen, ben je een lijk en ik ben bang dat je makkers hetzelfde lot zullen ondergaan. Nou, we gaan nu mooi opstaan en je gaat mij regelrecht naar de hangmat brengen van die vent die in de winkel het hoogste woord had, begrepen?’

Iwan dacht snel na. Hij zou Frits moeten verraden, maar deed hij dat niet, dan zouden er andere nare dingen gebeuren en een van de andere verkenners zou Frits toch aanwijzen. Hij wilde ja knikken. Er was toch geen uitzicht meer. Ze waren de klos.

‘Nou, wat doen we?’ informeerde de man op agressieve toon. Plotseling besefde Iwan dat hij zijn patrouilleleider niet kon verraden. Als hij herkend werd, had hij pech, maar van hem, Iwan zou de misdadiger niets te weten komen, dat stond vast. Je bent trouw aan mekaar of je bent het niet.

De gedachte dat hij niet zou toegeven, maakte hem sterk. Hij keek de man heel brutaal aan en schudde van neen. Onmiddellijk daarop kreeg hij twee zeer harde klappen in het gezicht. Een op de linker- en een op de rechterwang. De pijn was bijna ondragelijk. De prop in zijn mond had nu een zoute smaak gekregen. Iwan besefte dat hij bloedde. Alsof het nog niet genoeg was, werd hij bij de haren gegrepen en zijn hoofd werd enkele malen heen en weer geschud. Het duizelde voor zijn ogen en hij begon sterretjes te zien. Nu begreep hij dat het de man ernst was en dat hij een list zou moeten bedenken. Hij haastte zich om ja te schudden, zo driftig dat de man de prop uit zijn mond haalde die ondertussen in een bloederige massa was veranderd.

‘Als je wil mag je nu gillen,’ sprak de kerel terwijl hij de verkenner strak aankeek, ‘maar je zult wel verstandiger zijn, neem ik aan. Trouwens kijk eens om je heen!’ Iwan keek om en zag twee andere mannen in het donker staan. Een van hen stond tegen een boom geleund. Toen hij de verkenner zag omkijken, stak hij zijn rechterhand omhoog en wuifde als een klein kind naar Iwan door zijn vingers op en neer te bewegen. Iwan deed toen wat de man niet had verwacht. Hij begon inderdaad ontzettend hard te gillen alsof hij door een slang gebeten was. Het effekt was een totale verwarring. Terwijl de verkenner een harde trap kreeg, de twee andere kerels aan kwamen snellen om hem tot zwijgen te brengen, sprongen de meeste verkenners uit hun hangmat en holden naar buiten, struikelend over de touwen van sommige laaghangende hangmatten.

Slaapdronken als Frits was, zorgde hij ervoor alle verkenners te wekken en onmiddellijk met zijn zaklantaarn de omgeving af te zoeken. In de lichtbundel die er ontstond, zag de patrouilleleider de worstelende figuren tussen de enorme bomen waarop zich afwisselend de wanstaltige schaduwbeelden van de mannen aftekenden.

Weldra begaf de verkenner zich in de richting van het groepje, vergezeld van de andere verkenners. Die kregen de opdracht om zich zoveel mogelijk te verspreiden, zodat ze zich gemakkelijker zouden kunnen verweren indien het op een treffen met de indringers aan zou komen. Het drietal had Iwan ondertussen klein gekregen. Die lag roerloos tegen een boomstam met zijn hoofd over een stronk.

Totaal van hun stuk gebracht door wat ze te zien kregen, begonnen de verkenners zich schuil te houden tussen het gebladerte, wachtend op instrukties van Frits. Deze fluisterde de jongens toe dat ze hun zaklantaarns nu maar moesten uitmaken. Hij wist niet wat er precies aan de hand was, maar begreep dat Iwan opgehaald moest worden. Hij verzamelde de verkenners en liet ze om een boog naar de plek sluipen waar de bewusteloze Iwan lag. Ze zouden de kerels moeten verdrijven door maar eens flink strijd te leveren, desnoods met brandhout dat hier en daar verspreid lag.

Waar de verkenners echter niet op gerekend hadden, was dat de indringers van tevoren reeds hun strategie hadden uitgestippeld en ook niet van gisteren waren. Binnen de korste keren struikelden de verkenners een voor een in het duister over touw dat op verschillende plaatsen tussen de bomen gespannen was, zodat ze niet verder kwamen dan de grond, waar ze gemakkelijk in handen vielen van de bende. Spoedig kregen ze elk een zakdoek over hun gezicht gedrukt, nog voor ze konden opstaan. Het volgende ogenblik werd het bos verlicht door de zaklantaarns van de slachtoffers zelf. De mannen begaven zich met hun buit naar de rivier, waar de jongens in een tweetal korjalen werden gelegd die toen, met de stroom mee, geruisloos weggleden in de richting van de verlaten gronden aan de overkant van de Saramaccarivier.

De verkenners kwamen na een hele tijd bij van het bedwelmend middel dat ze via de zakdoeken hadden binnengekregen. André was de eerste die verdwaasd om zich heenkeek en zijn ogen aan zijn opgetrokken knie uitwreef.

Ze waren in een grote hut, gebouwd van palissade en bedekt met trulibladeren. Via een primitieve trap kon men door een luik naar boven klimmen. Het plafond was van ruwe planken gemaakt. Zelf lagen of zaten de verkenners op een houten vloer, gemaakt van ongelijke balken en planken. In de hut waren verschillende gebruiksvoorwerpen, zoals waterkruiken, kapmessen, lange houwers, een tweetal harpoenen, veel touw, teer, pek, vishaken, potten, pannen, enkele houten banken, sommige met uitgesneden figuren van verschillende dieren, zoals het gordeldier, de krokodil of de schildpad.

Op de banken zaten vijf mannen. André herkende de man die hem had vastgegrepen en hem een zakdoek onder de neus had geduwd. Het was ijzig stil in de hut. Nu en dan keek men elkaar aan, vragend eigenlijk. Het was duidelijk dat de mannen niet goed raad wisten met de gevangen genomen verkenners. De man die de indruk maakte de leider te zijn, was dezelfde persoon die Frits in de winkel zo strak aangekeken had. Zijn slappe vilthoed bedekte voor een groot deel zijn voorhoofd. Daaronder waren de dikke wenkbrauwen die als grote vraagtekens beurtelings om-

hooggetrokken werden. Het voorhoofd maakte daardoor de indruk enigszins gerimpeld te zijn. Hij had een vooruitgestoken kin zonder baard. Wel had hij een keurig onderhouden snorretje. Bij het slikken bewoog zijn vrij grote adamsappel met de halsspieren mee. André ontdekte achter het halfopen overhemd een deel van een zwaar litteken op de borst dat kennelijk verder naar beneden liep. Het vrij smalle middel was omgord met een brede riem waaraan een dolkmes in een stuk gedroogde hertehuid zat. Aan de linkerzijde, nauwelijks zichtbaar, stak de sierlijk afgewerkte greep van een revolver. Het grootste deel van het wapen zat tussen de 'dungridge'-broek en het slordig zittend overhemd. De man had zware lederen laarzen aan die nauw sloten om de lange benen.

De verkenner wierp een blik op de patrouille. Leo en Kees sliepen nog, als de toestand waarin ze verkeerden, slapen genoemd kon worden. De rest was òf wakker of versuft. Ook Frits zag er niet meer zo fris uit, maar zijn ogen ontmoetten al gauw die van de man, die hem in Winkel Atsien had staan afluisteren.

'Naam noemen!' begon de leider kortaf. Hij beperkte zijn zinnen tot de allernoodzakelijkste kernwoorden. Niemand reageerde. De tweede man stond op, pakte André bij diens borstrok - want de jongens hadden natuurlijk geen kans gevonden om hun uniformen aan te trekken - en tilde hem zo een stuk van zijn plaats op. 'Nou, gaan we praten?' vroeg hij op strakke toon. De verkenner keek hulpeloos naar Frits. Die knikte bemoedigend en André zei: 'Mijn naam is André.' De man liet hem los. Toen stond de leider op, liep met gestrekte benen langs de verkenners, terwijl hij met het dolkmes korte tikjes in de palm van zijn linkerhand gaf. Zijn hoofd was daarbij stijf naar links gewend en zijn blik viel schuin op de jongens. Bij elke stap bewoog het mes. Toen hij Frits bereikt had, bleef hij staan, keek Frits recht in de ogen aan en sprak: 'Naam!' Frits kon nog net achter de 'm' een stomme 'e' herkennen. Zijn blik ontmoette die van de man. De ogen van de kerel waren blauw.

De man grijnsde tegen Frits, kneep hem met duim en wijsvinger in de wangen en schudde het hoofd van de verkenner van links naar rechts terwijl hij onophoudelijk brulde: 'Naammm, naammm, naammm! 'Frits rukte zijn hoofd naar achteren, keek

de man woest aan en brulde terug: ‘Als het je zo interesseert, mijn naam is Frits en ik ben de patrouilleleider van deze verkenners. Mag ik nu dan ook weten wat er aan de hand is, waarom je ons gevangen hebt genomen? Je weet toch dat je dit grapje hooguit enkele uren kan volhouden?’

Na deze stroom van woorden sprong de tweede man naar voren, trok zijn dolkmes en krijste schuimbekkend: ‘Deze gaat eraan boss, ik fileer hem levend!’ Het mes daalde met kracht neer. De verkenner staarde met wijdopengesperde ogen naar het glinsterende lemmet en wist dat dit zijn einde was. Even probeerde hij nog met zijn schouder de stoot te weren, maar het was te laat. Hij sloot zijn ogen om het binnendringen van het staal niet meer te zien.

Joke versnelde haar stappen. Toen beheerste ze zich. Neen, dacht ze, het past niet. Ik mag niet te hard lopen. Het zal opvallen. Het is pas half acht. Als de soeurs mij zien, zullen ze zich afvragen wat ik bij die jongens ga zoeken. Gewoon wandelen, zoals altijd, de melk afgeven en dan in een boog terug, langs de manjebomen, even tussen de struiken wachten tot ze mij niet meer zien en dan snel het opengekapte bos in. Wat zal Frits verrast zijn om mij te zien. Nou ja, verrast, in ieder geval verbaasd

Ze had een extra fles melk gevuld om die zogenaamd te verkopen, maar had uit haar spaarpot die 15 centen gelicht om haar moeder te geven. Die zou niet te weten komen dat haar dochter de melk voor een verkenner had gebracht op wie ze verliefd was.

Joke deed zoals ze gepland had, leverde op de gebruikelijke wijze melk aan de soeurs, liep in een boog de andere kant van het terrein op waar de manjebomen stonden, bleef een poosje in het struikgewas staan en snelde na een kwartiertje terug in de richting van het bos dat door de verkenners was opengekapt.

Ze liep een paar minuten over een paadje dat leidde naar de kampeerplaats in het bos. Ze had er geen idee van hoe laat de verkenners gewoonlijk opstonden, maar ze had ze wel enkele malen in de vroege ochtend zien marcheren over de hoofdweg

naar Groningen. Ze wist dat Frits geen verse melk had. Misschien melk in een blik, maar niet die lekkere verse melk, zo van de koe. Ze hoopte dat hij er prijs op zou stellen.

Spoedig zag Joke de hut van de verkenners. Er brandden nog enkele lantaarns, maar het kampvuur smeulde alleen nog wat na. Ze merkte al gauw dat de hangmatten allemaal leeg waren. Ze waren ook niet omhooggetrokken, zoals het hoorde. Wat haar het meest opviel was de spilzucht van de verkenners. Waarom moesten ze de lantaarns laten branden terwijl het al bijna acht uur was? Waar waren ze eigenlijk? Ze had langs de rivier gelopen, maar aan de waterkant had ze geen verkenners gezien. Overal hingen de uniformen van de jongens. Joke lachte in zichzelf. Natuurlijk, ze hadden haar zien aankomen en wilden haar een poets bakken. Ze stonden haar zeker van op een afstand en achter enkele bomen te begluren. Maar ze zou er niet in trappen.

Joke ging rustig zitten op een der houtblokken die in de vorm van een bank was uitgesneden. Ze nam de hut op. Grappig dacht ze, al die gebruiksvoorwerpen. Wat waren de jongens toch vindingrijk. Kijk, daar had je waarempel zelfstandenborstels, van twijgjes gemaakt. Waar zou Frits zijn hangmat zijn? Joke verlangde ernaar iets persoonlijks van de verkenner te bezitten. Het mooiste zou natuurlijk een pasgemaakte foto zijn. Ze durfde niets aan te raken. Het paste niet om te snuffelen in andermans spullen, maar de verleiding was wel groot.

Plotseling realiseerde ze zich dat ze eigenlijk op het moment zat te wachten waarop de jongens van hun schuilplaats zouden komen om haar bijvoorbeeld te laten schrikken. Nadat ze een minuut of vijf had gewacht, besefte ze dat de verkenners waarschijnlijk ergens naartoe waren gegaan. Ze was teleurgesteld. Nu had ze eindelijk eens een smoesje bedacht om Frits te ontmoeten en haar plan was mislukt.

Ze stond op en liep naar de uitgang van de hut. Toen dacht ze aan de lantaarns, keerde terug en blies ze één voor één uit. Ze stapte af van het houtblok waarop ze gestapt was om bij de laatste lantaarn te komen, maar klom er onmiddellijk weer op. Tussen de pinabladeren van de hut zag ze in de verte een witte zakdoek aan een tak gebonden. Ze tuurde een poosje naar het

wapperende voorwerp, sprong toen voor de tweede keer van het houtblok af en liep vervolgens als een gehypnotiseerde in de richting van de zakdoek. Omdat ze zo geconcentreerd liep, merkte ze niet dat er tussen de verschillende bomen lange stukken touw gebonden waren. Joke viel languit, greep zich tijdens de val vast aan een boomstronk en hees zich weer omhoog. Op dat ogenblik zag ze tussen het groene mos een prop liggen met gedroogd bloed eraan. Er ging een steek door haar borst. Ze begreep dat iets hier niet klopte.

Ze begon de hele omgeving af te kammen en ontdekte overal sporen van omgewoelde aarde. Waarschijnlijk hebben ze hier hun spelletjes gedaan, dacht ze. Maar tussen de sporen in de grond zag ze een drietal letters in het zand aangebracht. Het waren de letters S.O.S. Ze had van de soeurs tijdens de taalles geleerd wat deze letters betekenden.: ‘Save our souls’ oftewel doodgewoon: ‘Red ons!’ Was dit weer een spelletje van de jongens of waren ze in gevaar? Wat wist ze tenslotte van de verkennerij af? Waar was de grens tussen spel en ernst? In ieder geval zei iets haar dat ze deze ontdekkingen niet voor zichzelf kon houden. Ze liet de melk achter, zocht een stukje houtskool bij het nog steeds smeulende vuur en schreef op een stuk papier dat op de grond lag: ‘Voor Frits van Joke. ‘Hierna liep ze snel terug naar huis om haar broer op de hoogte te brengen van haar ontdekking.

Robby luisterde naar Joke. Hij legde de laatste maiskolf neer die hij bezig was te pellen, keek naar zijn duidelijk opgewonden zus en kneep zijn oogleden samen, zodat hij door een spleet tuurde alsof hij een oplossing zocht over de uitgestrekte zwamp achter het huis. Op een bepaald moment stond hij op, plaatste zijn linkerhand in de zij, zijn rechterwijsvinger onder de kin en sprak in spreidstand meer tot zichzelf dan tot Joke: ‘De lantaarns waren nog aan. Dat betekent dat de jongens in het donker zijn vertrokken, niet toen het al licht was. Groningen is echter niet groot, we zullen gewoon moeten afwachten totdat wij van de buurtbewoners iets vernemen. Naar de overkant van de rivier zullen ze niet zijn gegaan, want ze hebben geen boten, of

ze hebben boten gehuurd. Alleen lijkt het mij sterk dat ze zonder uniform zijn vertrokken. Dat zeg je toch?' Joke knikte. Haar broer vervolgde: 'Dat is inderdaad het vreemdste. Het S.O.S.-bericht kan bij het spel horen, maar de uniformen? Waren ze niet gewassen en hingen ze te drogen?'

Joke keek geirriteerd naar haar broer. 'Robby, je denkt toch niet dat ik een kind blijf? Ik weet heus wel hoe een bezweet hemd van een jongen ruikt en ik geloof dat het maar goed is dat die hemden aan de zogenaamde kapstokken hingen. Maar gewassen waren ze niet, geloof me. Bovendien hingen er ook dingen aan als verkennersfluiten. En de broeken dan? Volgens mij zijn ze òf in hun onderbroeken weg òf in iets als een pyama, maar niet in hun uniformbroeken.'

Nu ze plotseling daarop gevallen was, werd ze nog ongeruster. 'We moeten in ieder geval iets doen!' drong ze ongeduldig aan en keek haar broer smekend aan. Ze had een voorgevoel dat er inderdaad iets ernstigs aan de hand was.

'Wat moeten we doen, moeten we de politie gaan vertellen? Joke wendde haar gelaat af. 'Ik weet het niet', zei ze. 'Misschien gaan we ons belachelijk maken als de verkenners dit horen. Maar kunnen we niet zelf gaan zoeken? Bijvoorbeeld met Baltus en Nora?' Robby knikte instemmend. 'Ja, dat lijkt mij een goed idee. We halen de anderen op en gaan de zaak rustig onderzoeken. We zullen er zeker achter komen wat er gaande is. 'Met deze woorden liep hij naar buiten, gaf de kippen en eenden wat mais en gooide de hekken open, zodat de dieren naar buiten konden lopen om gras en schelpjes te pikken. Daarna ging hij zich anders kleden, nam een houwer mee en vertrok met zijn zus naar Columbia om Baltus op te halen.

Hoofdstuk Vijf
In de wurggreep van het oerwoud

André had het zien aan komen. Die tweede kerel was erg agressief. Frits had niet moeten reageren. Hij had gewoon zijn naam moeten noemen. Hij had de man met het moordtuig op de verkenner af zien gaan en had het niet kunnen laten een harde schreeuw te geven. Dat had echter niet mogen baten en het mes had zijn werk gedaan.

De verkenners waren sprakeloos. Leo trok wit weg en wendde zich af. Het mes moest ergens diep in het lichaam van Frits gedrongen zijn, want Kees zag het lemmet helemaal niet meer vanuit zijn positie. Slechts het handvat was zichtbaar en op het gezicht van de patrouilleleider verscheen al die asgrauwe kleur die deed denken aan wat Kees kende als de lijkenkleur. Hij besefte dat zijn leider een snelle dood had gevonden, midden in het oerwoud, in zijn eigen dorp.

De moordenaar keerde zich naar de jongens om, keek triomfantelijk om zich heen en grijnsde. Hij stond nog in dezelfde houding die hij tijdens de daad had aangenomen. Toen trok de man plotseling met een ruk het mes weer uit de borst van Frits en barstte vervolgens in lachen uit. Zijn voorbeeld werd gevolgd door de andere medewerkers al die tijd stil hadden zitten toekijken.

De jongens keken naar het mes dat zijn werk gedaan had. Ze konden echter hun ogen niet geloven. Er kleefde geen druppeltje bloed aan. Frits deed zijn ogen open en richtte zich op. Hij was ongedeerd. Hij begreep dat er een lugubere grap was uitgehaald. Het mes was een stiletto en de man wist er kennelijk zodanig mee om te gaan, dat hij er goocheltrucjes mee kon uithalen. In ieder geval kon Frits weer opgelucht ademhalen en de verkenners slaakten een zucht van opluchting. Leo droogde zijn tranen door zijn hoofd zijwaarts over zijn mouw te buigen, wat hem er moeilijk viel.

Langzaam liep de leider naar Frits toe, keek hem weer in de ogen, kuchte even, waarbij hij zijn hoofd licht boog om zo van onderen uit de verkenner op te nemen. ‘De tweede keer zal de goocheltruc mislukken jongen, als je niet braaf meewerkt. Zeg eens, wat weet je van oude flessen?’

De verkenner was totaal verrast door deze vraag. Hij wist niet precies waar de flessen lagen, maar waarom wilde de man daar meer van weten? Wat had hij te maken met die oude flessen die, naar zijn vader hem had verteld, wel meer dan tweehonderd jaar oud waren. Hij twijfelde en wist zo gauw niet wat hij moest doen. Waarom zou hij zijn leven en dat van zijn patrouille in de waagschaal stellen om een paar oude flessen? Oude flessen waren overal te vinden. Sommige lagen nog onder de ruïnes van het ouderlijk huis. Hij had er vaak knikkers uit gehaald door ze stuk te slaan op een steen. Maar die waren niet oud. Hij had er oudere gevonden. Kromme, zelfs misvormde, vaak gevuld met dikke soorten vloeistof en dichtgestopt met een kurk. Hij had geen verstand van oude flessen, dus kon hij ook niet weten welke echt oud waren. De man moest hem en zijn patrouille maar liever met rust laten, dan wilde hij het hele geval wel vergeten.

Frits beloofde de man tenslotte dat hij hem naar de plek zou brengen waar de flessen begraven lagen. In ieder geval in de omgeving daarvan, want hij wist niet eens of die boom er nog stond, wat het zoeken wellicht zou bemoeilijken. Het was ondertussen al licht geworden en de jongens voelden zich niet op hun gemak.

De leider toonde een tevreden grijns en gaf de mannen opdracht om de boten klaar te maken. Hij keek snel om zich heen en telde de verkenners. ‘Zeven man, mooi. Ik laat ze allemaal los, maar jij gaat mee. Leg je mannetjes uit dat niemand van deze zaak af mag weten. Niemand, zelfs hun ouders niet. Over de politie praten wij niet eens. Ze zullen hun leven lang om jou moeten rouwen indien iemand achter mijn geheim komt. Laat ze hun spelletjes spelen en oprotten. Meer vraag ik niet van hen. Lukt hen dat niet..., maar kom, wij verliezen tijd. Blinddoeken die hap, boys!’ De mannen schoten toe en zorgden ervoor dat de verkenners zodanig geblinddoekt werden dat ze niet konden zien

waar ze heen gingen. Ze moesten achter elkaar in een rij lopen. Vaak kwamen zij tegen struiken aan of boomstronken. Tenslotte bereikten zij een kreek en kregen de opdracht om voorzichtig in de korjaaltjes te stappen. Ze voeren ongeveer een minuut of twintig.

Toen de korjalen gemeerd waren, gingen de mannen met de jongens aan wal. Daar moesten de verkenners op een omgevallen boom blijven zitten. Frits werd toen weer meegenomen en de leider legde de jongens uit dat ze hun leider spoedig weer zouden zien. Voorlopig echter moesten ze een kwartier ongeveer daar blijven zitten. Daarna zou één van hen losgemaakt worden en ze zouden moeten zien hoe ze hun kamp zouden bereiken. Ze hoefden zich echter geen zorgen te maken: ze waren terug aan de bewoonde oever van de Saramaccarivier.

De jongens deden wat er van hun verlangd werd. Na een poos werd André van zijn doekje bevrijd en zijn handen werden losgemaakt. De enige man die was overgebleven, gaf toen opdracht aan André om de rest van de verkenners te bevrijden. Even later nam hij een duik in de rivier en zwom rustig weg. Spoedig was hij achter de dichtbegroeide oever verdwenen, de jongens achterlatend in hun pyama's of ondergoed.

John glimlachte. ‘Okee mannen, okee, we zijn toch ongedeerd? Welnu, we gaan nu rustig nadenken wat ons te doen staat. En dan gaan wij handelen, akkoord?’ Leo schudde als eerste driftig het hoofd als teken van instemming. Hij had nauwelijks geslapen. Zijn ogen zagen rood, terwijl de honger zich al aardig liet voelen.

‘Leuk hoor!’, sprak Rudie, ‘De patrouilleleider die het voorbeeld moet geven, gaat nu mooi doorslaan. Totaal geen weerstand, gewoon toegeven aan die psychopaat. Wat is dat nou, man? Wat moeten wij nu beginnen?’ John keek de verkenner meewarig aan en glimlachte flauwtjes. Hij kende Rudie als een verkenner die zich niet gemakkelijk gewonnen gaf. Een beetje agressief eigenlijk. ‘Rustig Rudie,’ sprak hij zacht. ‘Alles komt goed. Gewoon vertrouwen hebben in je leider. Hij weet wel wat het beste voor ons is.’ Hij liet de verkenners hun benen strekken en wat oefeningen doen. Alleen Kees had een horloge om. ‘Half

tien!’ riep hij al springend, terwijl hij stootbewegingen maakte. ‘Ik voel het trouwens ook al aan mijn maag.’

John gaf de nodige instrukties nadat ze met z'n allen de omgeving goed geobserveerd hadden. Ze waren gemeerd in een gebied dat onbewoond was. Nergens klonk er een menselijk geluid. Het bos was zeer dicht. Een begroeid paadje, dat waarschijnlijk nauwelijks gebruikt werd, leidde naar de rivier. De jongens kenden Groningen niet. Ze konden zich totaal niet oriënteren en besloten het paadje te volgen, zo goed en zo kwaad als het tenminste ging. Langs de weg raapten ze de lekkere kleine vruchten van de maripapalm. Overal waren de sporen van wilde dieren en vogels. Soms vloog een verschrikte kumawari of arapa-pabon kwakwa voor hen op om dan na enkele tientallen meters weer ergens neer te strijken. Bij praktisch elke awara- of maripa-boom zagen ze een konijn aan de gevallen vruchtjes knabbelen.

Door al de ontberingen hadden de verkenners erg veel slaap en honger. John sprak zijn patrouille als vervanger van Frits moed in. Het bos was op sommige plaatsen minder dicht. De jongens kregen dan een beetje hoop dat ze spoedig het dorp zouden bereiken, maar plotseling kwamen ze voor een uitgestrekt moeras te staan. Omdat het droge tijd was, bevatte het moeras nauwelijks water. Ze begrepen dat dit het begin van een grotere ellende betekende. Blijkbaar hadden ze niet gelet op het hoofdpad en waren ze op een dwaalspoor terechtgekomen.

De zon stond al aardig hoog aan de lucht, waardoor hun keel droog werd. John wierp terloops een blik op Leo. Hij merkte de uitputting op het gelaat van de jongste verkenner. Dat zag er niet best uit, dacht de Assistent Patrouilleleider. Er moet snel een oplossing komen, anders gebeuren hier ongelukken. We hebben geen wapens, geen houwers, geen water, niets.

John liet de jongens in oostelijke richting langs het moeras lopen op zoek naar een ander paadje. Het riet langs de droge zwamp had scherpe randen. De verkenners bezeerden zich dan ook danig aan deze planten. Op een gegeven ogenblik ontdekte Rudie als eerste de brede bladeren van een aantal rode palulu's. Deze plant had zelfs in de droogste periode een reservoir van goed drinkwater. Kees vertelde aan de leider van de groep wat hij

van de plant wist. John bleek er ook van op de hoogte te zijn en gaf toestemming dat er van de plant gedronken werd. Weldra kon Leo zijn dorst lessen, gevolgd door de andere verkenners.

Rudie had ondertussen een grote schelp gevonden op een hoge schelprits. Hij maakte voor de lol enkele krassen in de palulu's en wierp toen het voorwerp weg, dat in tweeën brak.

Intussen had Joke nu zekerheid gekregen dat er iets mis was met de verkenners. Niemand in het dorp bleek ze te hebben gezien. Zonder te opvallend te doen, had haar broer Baltus opgehaald en Joke had erop aangedrongen dat Nora ook meeging. Het viertal had toen het terrein waar de verkenners kampeerden bezocht, de sporen in het zand bestudeerd, de vreemde bebloede prop bekeken en tenslotte de rommelige hut verkend. Ze kwamen tot de konklusie dat de verkenners niet zomaar waren vertrokken. Ze hadden misschien een zieke weggebracht of een van de verkenners had misschien een ongeluk gekregen en de hele patrouille was met de patiënt naar de stad vertrokken.

Joke besloot de soeurs te vragen of ze iets van het vertrek van de jongens afwisten, maar ze was verlegen en dacht dat de soeurs haar ervan zouden verdenken een relatie met een der verkenners te hebben.

Baltus stelde voor om deze taak op zich te nemen. Hij trok aan de bel en een vriendelijke non kwam opendoen. ‘Zo Baltus, een beetje op de wandeling? Gezond jôh. En wat kan ik voor je doen?’ Baltus keek om zich heen, maar de anderen waren op een afstand gebleven en keken toe hoe Baltus en de soeur een poosje stonden te praten. ‘Vreemd, eigenlijk heel vreemd.’, vond de soeur, maar ze voegde eraan toe dat verkenners echte avonturiers zijn en dat ze nooit tevreden naar huis zouden terugkeren wanneer er niets spannends was voorgevallen tijdens hun verblijf in het kamp. ‘Neen’, sprak ze ‘Ik geloof niet dat je je ongerust hoeft te maken, jongen. Met z'n zovelen overkomt hen echt niets hoor. Laat ze maar begaan, het zijn geen kinderen meer. Bovendien houden verkenners niet van pottenkijkers. Groet je je ouders voor mij? Dag Baltus, en vergeet niet dat je zaterdag de kruiwagens komt schilderen?’.

Baltus bromde wat en liep naar de wachtenden terug die nog net het hoofd van de soeur weer uit de deur zagen steken om te zien wie er nog allemaal in gezelschap van Baltus waren. De deur ging toen dicht en de vrienden stonden allen op het schoolterrein, peinzend over de vraag wat hun nu te doen stond.

Soeur Angelina liep naar de wachtkamer waar Soeur Superieur bezig was wat paperassen te ordenen. ‘Dat was Baltus, die knul die onze kruiwagens zal helpen schilderen’, sprak ze, terwijl ze het hoofd van het klooster een stuk lood aanreikte. Doordat de ramen wijd openstonden en er een lichte bries stond, waren enkele velletjes papier van de tafel afgewaaid. De aangesprokene keek geirriteerd op, maar nam het schijfje lood aan en legde het op het stapeltje papier. ‘Wat moest die jongen eigenlijk?’ informeerde ze een beetje nors. ‘Nou, hij hing mij toch zo'n vreemd verhaaltje op over de verkenners die nergens te zien zijn. Er zou zelfs een bloedpropje ergens in het bos liggen en op de grond zou het S.O.S.-teken geschreven staan. Dat geloop en gesjouw in de buurt van die stadsjongens kan ik nou echt niet hebben in de vakantieperiode. Daarom moet U ze hier maar niet vaak laten kamperen, Soeur Superieur.

De vriendelijke non was duidelijk van haar stuk gebracht. Ze had Baltus weggestuurd, maar ergens voelde ze toch aan dat ze dat misschien niet had moeten doen. Die Baltus was tenslotte van het dorp Columbia en die lui, allemaal Indianen, die wisten wel waar ze het over hadden wanneer het leven in het bos aan de orde was.

Soeur Superieur liet de blaadjes liggen, fronste haar wenkbrauwen en keek Soeur Angelina vragend aan. ‘Wat had die Baltus hier eigenlijk te zoeken. Ik bedoel wat heeft hij met die verkenners te maken? Die jongens moesten met rust gelaten worden. Ze moeten in hun spel niet gestoord worden. Ze hebben een heel ander leven en ze denken heel anders dan onze plantagejeugd. Ze kunnen natuurlijk wat van elkaar leren, maar de dorpskinderen denken al gauw dat het in de stad allemaal koek en ei is. Ze horen verhalen over het leven in de stad en ze worden ontevreden. Tenslotte kunnen wij ze niet allemaal naar de stad sturen.

Ze moesten zich hier kunnen ontplooien en het kontakt met de stadsjongens is maar niks voor ze. Er worden verwachtingen gekweekt die niet waargemaakt kunnen worden. Wij zitten dan met de gebakken peren, en hun ouders ook, natuurlijk.' 'En als ik U vertel, Soeur Superieur dat die Robby er ook bij was in gezelschap van - schrikt U niet - zijn zus Joke en die Nora. Opgeschoten meiden die hun ouders thuis moeten helpen, die lopen al op de vroege morgen achter verkenners aan. Daar kan niets goeds uit komen Soeur, gelooft U mij maar.'

De Overste antwoordde niet. Ze had een griffel in haar hand en begon daarmee peinzend tegen haar lippen te tikken. Die waren tot een streep getrokken. Haar ogen bewogen niet. Ze tuurde afwezig in de verte. Plotseling wendde ze het hoofd met een ruk om. Ze sprak bijna fluisterend: 'Roep de andere soeurs, ik heb ze nodig voor een bijzondere vergadering, nu, direkt!'

Zuster Angelina maakte een lichte buiging en verdween uit de ontvangkamer. Haar handen waren krampachtig tot een vuist geknepen en tegen haar schort aangedrukt. Met licht voorovergebogen hoofd stapte ze op resolute wijze de gang op, op zoek naar de andere soeurs. Haar lippen begonnen zachtjes te trillen. Ze beet op haar onderlip en prevelde: 'een bloedprop, o God!!'

De vijf soeurs zaten bij elkaar en luisterden aandachtig naar het verhaal van de Overste. Die was begonnen aan de afronding van het gesprek; 'Het is duidelijk dat wij in ons streven de jeugd een kans te geven, onbewust meewerken aan het creëren van de gelegenheid tot het plegen van ontucht. Wij hadden ze nooit moeten toestaan gebruik te maken van ons terrein. De verantwoordelijkheid ligt volledig bij ons. Je ziet het zelf: dat komt en gaat maar hier, de rust in het dorp is totaal verstoord. Meisjes die nuttig werk thuis moeten doen, lopen het kampterrein van de verkenners plat. Waar zijn wij aan begonnnen, zusters? Waar zij wij aan begonnen! Ik stel voor dat wij onmiddellijk paal en perk stellen aan dit gerommel en de leider van die knullen onmiddellijk opbellen. Hij dient op de hoogte te zijn van wat er zich hier afspeelt. En alsof het nog niet genoeg is, krijg ik hier een vreemd verhaal te horen van bloedpropjes en hulpgeschrijf en een verdwenen patrouille... Waar zijn wij eigenlijk mee bezig?

Zuster Bernadette, was het niet jouw idee om dat groepje hier te krijgen? Die Frits, o ja, die Frits is hier geboren en wilde o zo graag in zijn geboortedorp komen kamperen. Fijn! Geen probleem! Maar wie zit er nou mooi mee, zuster Bernadette? Wie houdt er nou slapeloze nachten aan over? Juist, wij allemaal. Nou, wat moet er gebeuren, zuster Bernadette? Zeg het maar. Moet er nou gebeld worden of niet?'

De aangesprokene, een vrij tengere non van in de dertig met een bezorgde blik in haar ogen wierp een steelse blik op zuster Angelina. Die boog het hoofd en trok haar kap recht. De andere soeurs, allen leerkrachten verbonden aan de katholieke lagere school van Groningen, wachtten met geduld het antwoord af van zuster Bernadette. Het was bekend dat deze zuster het meest bezig was met de jeugd van Groningen. Ze was erg populair en had altijd van die leuke ideetjes om het de jongeren naarde zin te maken. Ze was erg goed in boetseren en had Joke en Frits altijd gestimuleerd om beeldjes te boetseren, vooral tegen de kerst. Nu Soeur Superieur deze namen genoemd had, zag ze de verkenner weer voor zich: een lief, bedeesd ventje dat iedere dag na school aan de waterkant zat te vissen. Eenkennig was hij niet, zeker niet, want hij voetbalde graag met de jongens van de buurt, maar hij scheen een bijzondere belangstelling te hebben voor de natuur. Hij was vroegtijdig naar de stad vertrokken, maar als hij in Groningen gebleven was, had zij hem zeker gevormd tot een goed seminarist. Dan had zij de voldoening gehad dat zij een flinke bijdrage had geleverd aan de vorming van de geestelijke leiders waar dit land zo een behoefte aan had.

'En?' sprak de overste nu streng, terwijl ze onafgebroken en met ongeduld de reaktie van zuster Bernadette afwachtte. Die legde haar beide handen op de tafel, met de palm naar boven gericht. De duim en wijsvinger van haar linkerhand schoven over elkaar, terwijl de rechterhand nu en dan een vuist maakte waarbij de duim buiten de vuistvorming bleef en als een schep naar boven kromde. 'Soeur Superieur,' bracht ze er tenslotte uit, 'ik geloof niet dat er lelijke dingen gebeuren. Het is een groep en Frits is de enige die de dorpsmeisjes kent. Hij is de leider. Ik denk dat hij het goede voorbeeld zal willen geven. Op deze leeftijd, en zeker

in de verkennerij, zijn jongens zich heel goed bewust van hun verantwoordelijkheid. Het leiderschapsgevoel begint zich te ontwikkelen. In het geval van Frits staat en valt de patrouille met zijn houding tegenover meisjes. Het zijn jongens die in leeftijd variëren van twaalf tot zestien. Dat is de leeftijd voor avontuur, niet voor meisjes. Zoals U weet, ontwikkelt geslachtsrijpheid zich bij meisjes sneller in die periode. De jeugd van het mannelijk geslacht houdt zich op deze leeftijd bezig met andere dingen. Geloof mij Soeur Superieur. Ik pleit mezelf niet vrij. Nog minder wil ik Frits en zijn patrouille doetjes noemen, maar ik heb de indruk dat wij ons eerder bezorgd moeten maken om het wel en wee van de verkenners. Als Baltus met zijn oerwoudinstinct zich bezorgd maakt, klopt er inderdaad iets niet. Ik stel voor dat wij de leider, de vaandrig in de stad, inderdaad op de hoogte brengen, zonder hem direkt ongerust te maken. Ondertussen komen die knullen wel opdagen. Het past echter in ieder geval dat de leider weet, waar de jongens nu hun bivak hebben. Misschien denkt hij er namelijk anders over.'

Zuster Angelina haastte zich om haar collega gelijk te geven. Ook zij deelde de mening van zuster Bernadette. Tenslotte begonnen de andere soeurs, die zich aanvankelijk weinig met de zaak hadden bemoeid, een andere houding aan te nemen en discussieerden verder over de mogelijkheden. Toen de Overste aan het eind van de vergadering de telefoon pakte, was iedereen het ermee eens dat de groep alle ondersteuning verdiende en dat zij een fijne patrouille was die wat leven in het dorp had gebracht en waar de dorpsjeugd heel wat van kon leren.

De Vaandrig toonde zich niet bezorgd, omdat hij ervan uitging dat één verkenner in de problemen kon komen, maar zeker niet een hele patrouille, terwijl er genoeg mensen in het dorp woonden. Toch besloot hij, al was het alleen maar uit belangstelling, een kijkje te nemen in het dorp waar Frits het er zo vaak over had gehad.

Hoofdstuk Zes
De bom

Ondertussen waren de vier andere mannen met Frits verder getrokken en ergens in een kreekje gemeerd. Frits werd van zijn knellende snoeren bevrijd en ook het doek werd van zijn ogen verwijderd. ‘We zijn hier bij de Grankreek’, legde de leider uit, ‘Je hebt mij al aangeduid in welk paadje wij moeten zijn om het terrein te bereiken waar je vroeger hebt gewoond. Van hieruit gaan we nu een paadje volgen dat ons in de buurt van dat perceel zal brengen. Hier en daar is de zaak behoorlijk dicht begroeid. Met onze houwers zal het echter lukken de zaak open te hakken. We laten je helemaal vrij. Je kent onze afspraak, probeer dus alsjeblieft geen geintjes uit te halen. De gevolgen zijn anders geheel voor jou en je maatjes. Begrepen?’ Frits knikte, en de groep zette zich in beweging.

Frits herkende het bos. Als kind had hij er vaak awara's geraapt. De mannen deden hun best om het bospad te ontdoen van hinderlijke lianen en struiken. Het lopen viel mee. Frits was in ieder geval erg blij dat hij nu wat beweging had, al begon de honger te knagen. Dorst hadden ze niet meer want ze hadden van het schone kreekwater gedronken.

Na enige tijd arriveerden de mannen inderdaad in de omgeving van het pad, dat naar het dorp leidde. Frits probeerde zich te concentreren. Met behulp van enkele herkenningspunten, zoals een grote kankantrieboom, enkele oude kokosbomen en een paar verroeste waterbakken op een verlaten perceel, slaagde hij erin de mannen aan te duiden waar hij gewoond had.

Het terrein was een en al bos. De vruchtbomen zaten weliswaar vol vruchten, maar de kateharboom stond er niet meer. Een enorme omgevallen boomstam waaraan nog de sporen te zien waren van de grote vruchten - die groeiden immers gewoon aan de stam - was het laatste dat nog overgebleven was van de eens zo bladerrijke kastanjeboom.

Het gezelschap toog meteen aan het werk. Het terrein werd met grote ijver van wied en jonge bomen bevrijd. De rest ging vanzelf. Frits hoefde niet lang te zoeken om de eerste flessen te ontdekken die door de boomwortels omhooggeduwd waren. Hij nam één van de voorwerpen in de hand. Aan de onderkant van de fles voelde een knobbel. De donkergroene kleur was in een mantel van grijze aarde gehuld. Fijne draadjes, de haarwortels van een jonge kwasibitaboom, omstrengelden de hals als spinnerag. De hals zat vol aarde.

De verkenner wilde niet aan vroeger denken. Hij voelde de aanwezigheid van zijn broers, zusters en ouders. Hij zag zichzelf vrolijk huppelen tussen de gele 'Afrikaantjes' en zinnia's die de tuin sierden.

'Kom, mannen, we kunnen het graafwerk beginnen!' Frits schrok van de stem achter hem. De leider gaf het voorbeeld en begon te graven. Al gauw stuitte hij op heel wat glasscherven. Hij vloekte telkens wanneer de schop een knarsend geluid maakte tegen de resten van de gebroken flessen. Frits merkte de onverschilligheid van de mannen op wanneer ze een gave fles opgroeven. Het was duidelijk dat ze naar iets anders zochten. Ze toonden niet de minste belangstelling voor de voorwerpen die gewoon in het onkruid gesmeten werden. Op een gegeven ogenblik schreeuwde de leider: 'Genoeg mannen, we zitten goed. Dit is de flessenput'. Uit zijn zak haalde hij een oud stuk papier waarop enkele krabbels stonden en een tekening. Frits zag een paar pijltjes, de windrichtingen aangegeven op een primitieve manier en tenslotte enkele cijfers.

De man bestudeerde de tekening, stond een poos voor zich uit te kijken en begon toen met gestrekte benen een paar ferme stappen te maken in noord-oostelijke richting. Toen hij niet verder kon, liet hij de mannen verder kappen, zodat er een paadje gevormd werd. Na ongeveer dertig meters te hebben gelopen riep hij de mannen bij elkaar en gaf enkele instrukties. Weldra werd de hele omgeving schoongewied. Een der mannen raapte enkele noten en hakte ze open, waarna het groepje een paar slokjes dronk. Ze werkten flink door, hoewel de zon aardig fel scheen. De vermoeidheid tekende zich al af op hun gelaat, maar de leider

bleef ze aanvuren en herinnerde hen aan de beloning die zou volgen. Tenslotte ging Frits erbij zitten. Hij had geen zin om zich met de zaak te bemoeien, hoewel het duidelijk was dat er wat anders speelde dan enkel maar de jacht op oude flessen.

Terwijl de bende zich uitsloofde om een verlaten perceel om te spitten, dwaalden Robby, Baltus, Joke en Nora in de omgeving van het kamp van de verkenners op zoek naar eventuele aanwijzingen die konden leiden tot de redding van de verdwenen verkenners. Het was al laat in de ochtend en de groep was er nu van overtuigd dat er iets mis was. Al hakkend kwamen ze tenslotte toch weer terecht bij de grote zwamp achter het huis van Joke. Er was geen spoor te bekennen. Totaal ontmoedigd zwierven ze langs een paadje dat leidde naar het awarabos in oostelijke richting van het moeras.

Joke liep helemaal achteraan. Ze had moeite om haar tranen te bedwingen. Ze voelde gewoon dat Frits in de problemen zat. Toch kon ze zich niet voorstellen dat een dorpsgenoot als Frits de weg kwijt zou kunnen raken in een omgeving die hem zo bekend was.

Plotseling stak Nora haar hand op en tuurde naar de grond nabij een groep palulu-planten. De omgeving was platgetrapt en op een pingomirahoop zag ze de resten van een enorme schelp. Er zaten slierten groen aan de scherpe zijden van de schelpdelen.

Nora riep de jongens terug en Joke kwam ook naderbij. Baltus raapte 'n stuk van de schelp op, bekeek het van alle kanten en tuurde toen naar de planten langs het pad. Nu ontdekten de vier de scheuren in de stammen, nadat Baltus deze nauwkeurig had bekeken en betast. Hij legde het groepje uit wat er vermoedelijk had plaatsgevonden.

Joke's gezicht klaarde helemaal op toen ze hoorde dat hier verschillende mensen hadden gelopen en van het vocht van de palulu hadden gedronken. God zij dank, dacht ze. Er is tenminste hoop. Ze versnelden hun stappen in de richting van de sporen die nu duidelijk in oostelijke richting liepen. Ze riepen enkele malen, maar kregen geen antwoord. Toch waren de sporen vers. Het gezelschap was stil. Niemand durfde wat te zeggen. Ieders blik was gericht op het mistige moeras dat begroeid was met rietsoorten

en struikgewas. Hier en daar waren kronkelige openingen in het riet. Dat duidde op de sporen van een boaslang die zijn weg zocht naar andere oorden. Waterplassen waarin dode vissen dreven vertelden het verhaal van de droogte of wanneer hoopjes uitwerpselen van de tapir, de Surinaamse buffel, in de nabijheid lagen, was dat een teken dat de vissen door neku bedwelmd waren. Neku is een plant die een middel bevat dat bedwelmt. De tapir eet er graag van en doet zijn behoefte in een moeras met vis. Die raken bedwelmd en komen boven drijven. De tapir heeft dan zijn maaltijd voor die dag.

Plotseling riep Robby: 'Tan tiri, luister!' De anderen hielden hun pas in. Ze spitsten hun oren. Ja, daar klonk het weer: een geluid dat leek op het geronk van een boot met aanhangmotor, maar dan een hele snelle. Terwijl de jongens en meisjes zich op de afkomst van het geluid concentreren, merkten ze in de verte een voorwerp zo groot als een tennisbal. Het ding kwam met een enorme snelheid aanvliegen en werd naarmate het naderde groter en groter. Joke werd door haar broer tegen de grond gesmakt met de woorden: 'liggen, jij, dit is niet goed.' De anderen volgden het voorbeeld van Robby en Joke. Ze wierpen zich plat op de grond en zagen boven hun hoofd de tennisbal die nu was uitgegroeid tot een angstaanjagende ballon van wel een meter doorsnee. Dit voorwerp bleek het geluid voort te brengen dat nu het gezoem van bijen leek. Het was een turbulentie van jewelste. Het gevaarte bewoog zo snel om zijn eigen as dat het enige tijd duurde voordat de jongelui tot de ontdekking kwamen dat ze te doen hadden met een soort wilde bijen of wespen die ze nog nooit in hun leven gezien hadden. Het geluid nam af en de enorme ballon werd steeds kleiner. Tenslotte verdween ze in de verte, het viertal achterlatend met een gevoel van ontzetting, een gevoel van angst.

De zeven verkenners zaten even bij te komen van het ploeteren door het bos. Ze hadden besloten het moeras niet uit het oog te verliezen, omdat dat een orientatiepunt kon zijn. Ze werden geteisterd door honger en dorst. Het vocht van de palulu had weliswaar enige verlichting gebracht, maar hun dorst was nog niet

volledig gelest, ook al omdat de plant een wrange smaak had. Een van de jongens had gelukkig zijn verkennersbroek aan waarin een doosje lucifers zat. John stookte een vuurtje nadat hij de omgeving had schoongemaakt. Dat zou kunnen helpen tegen de muskieten en het ongedierte dat overal school. Hij gaf opdracht aan Frans Kees en Iwan om wat dorre takken te verzamelen.

De jongens durfden niet zo goed uitelkaar te gaan, omdat de omgeving hen vreemd was. Daarom trokken ze er samen op uit om de opdracht uit te voeren. Het lukte hen aardig wat hout te verzamelen. John was tevreden met zijn vuur, maar Rudie dacht er plotseling aan dat het vuur eigenlijk veel groter had moeten zijn, zodat eventuele zoekpatrouilles hen zouden kunnen vinden. Andre wilde nog niet denken aan zoekpatrouilles. Hij vomd dat men ze echt niet zou missen. Hoe zouden de dorpelingen er achter komen dat ze verdwaald waren? Het was toch bekend dat verkenners vaak lange tijd trektochten ondernamen. Neen, hij zou het nog niet eens op prijs stellen wanneer een groep mannen om hen het bos zou afkammen. Met z'n zevenen zouden ze er wel komen. Het werd een kleine discussie waarbij André toch het onderspit moest delven. De jongens hadden honger en wilden uit het bos weg.

John stelde voor dat ze voorlopig daar zouden bivakkeren en op zoek zouden gaan naar wat eetbare spullen. Rudie haalde zijn veiligheidsspeld van zijn gescheurde pyamabroek en vouwde met behulp van een stukje rondhout de speld tot een vishaak. Door het fluitkoord van Leo los te peuteren ontstond al gauw wat visgaren. John had van een Indiaan geleerd dat er rondom de maripa palm larven of rupsen zitten in de humusgrond die ontstaat doordat de verrotte bladeren en bloeikolven van de maripa zich jarenlang gaan opstapelen. Hij hoefde niet lang te zoeken. Spoedig haalde hij een vijftal witte rupsen uit de zachte grond en liep ermee naar Rudie. Deze had ondertussen van een kwasibitatwijg een korte hengelstok gemaakt.

Het duurde niet lang of de verkenner zat bij een visgat in het moeras zijn geluk te proberen. De vissen beten achter elkaar maar het duurde toch wel even voordat Rudie echt ophaalde. Tegen de tijd dat hij de eerste grote walapa ving, waren de rupsen

op. De verkenner stapte echter triomfantelijk naar de juichende jongens toe. De vis werd snel schoongemaakt met de platgeslagen fluit van Leo en werd in de as van het goed brandend vuurtje geworpen, nadat John hem in een stuk busibanablad had gewikkeld. De vis werd eerlijk verdeeld, terwijl de andere verkenners ook eens hun geluk zochten door om de beurt te hengelen. In totaal werden zes vissen gevangen. De jongens konden met een tevreden gevoel de dingen afwachten die zouden komen, en die kwamen er.

Hoewel John prijs stelde op de ijver van de drie verkenners die hout moesten verzamelen, had hij ze toch gewaarschuwd om vooral goed uit te kijken voor slangen en ander ongedierte. Zijn jongens waren gedisciplineerd, dat wist hij, maar hij vertrouwde het enthousiasme niet waarmee Frans, Iwan en Kees de dorre takken van de omgevallen bomen rukten en afbraken. De gil van Iwan kwam dan ook niet geheel onverwachts aan. John sprong op en rende naar de verkenner toe, die ondertussen van de pijn lag te kronkelen. Frans, die bij hem stond bukte zich en keerde de verkenner op z'n zij. Tussen de rotte bladeren zag hij een enorme schorpioen met zijn staart nog omhoog in een cirkel ronddraaien. De verkenner aarzelde geen ogenblik, maar verpletterde het dier met een stuk hout. Op de blote rug van de kermende verkenner was het spoor te zien dat door de schorpioen was achtergelaten. De Assistent-Patrouilleleider wist de verkenner enigszins op zijn gemak te stellen. Deze verkeerde namelijk in de veronderstelling dat hij door een giftige slang was gebeten. Daartegen zouden de jongens weinig kunnen doen.

John probeerde zo goed en zo kwaad als het ging, het gif uit de wond te persen. Hij zoog zelfs aan de wond en spuugde het bloed, dat aldus met gif vermengd, in zijn mond was terechtgekomen, weer uit.

Terwijl de andere verkenners zich rondom het slachtoffer verzamelden klonk plotseling de stem van Robby van achter een boom: ‘Daar heb je ze!’ Het was een geweldige ontmoeting. Even was Iwan vergeten en de vrienden omhelsden elkaar. Baltus zag Iwan liggen en vroeg wat er aan de hand was. Nog voordat John uitgesproken was, snelde Baltus het bos in met zijn houwer

in zijn hand. Toen hij terugkwam, droeg hij een handvol bladeren in zijn hand. Hij maakte er een brei van en bond het geheel met een stuk van zijn overhemd over de plek waar de schorpioen de verkenner gestoken had.

Iwan keek dankbaar naar de Indiaanse jongen. Deze glimlachte bescheiden en sprak geruststellend. ‘Straks voel je geen pijn meer,’ zei hij, ‘je zal ook geen koorts meer krijgen, dat beloof ik je.’ Iwan ging op de grond zitten nadat hij zich moeizaam had opgericht. Joke keek hem meewarig aan en Nora veegde het zweet van zijn voorhoofd.

Het viel Joke moeilijk de vraag te stellen die haar had bezig-gehouden sinds ze de jongens in hun zielige toestand had ontdekt, maar het kwam er tenslotte toch uit: ‘Jongens, waar is Frits eigenlijk?’ John keek verrast op en boog het hoofd. André voerde toen het woord. De vrienden en vriendinnen van Frits luisterden aandachtig. Joke wendde het gezicht af. Nora legde haar arm op haar schouder en trok haar opzij. Het meisje hield haar buik krampachtig vast. Ze liep naar de dichtstbijzijnde boom, leunde er tegenaan en begon toen hartstochtelijk te snikken.

John keek begrijpend naar Joke. De andere jongens waren duidelijk verrast maar lieten er niet veel van merken. Baltus nam de leiding over en begeleidde de verkenners naar het dorp terug.

Ondertussen zat Frits tussen zijn belagers te wachten op het moment dat hij vrijgelaten zou worden. De werkzaamheden waren zover gevorderd dat er een vierkante houten bak zichtbaar was geworden. Friedrich, zoals de leider bleek te heten, keek tevreden toe en schudde voldaan zijn hoofd alsof hij zijn ogen niet kon geloven. De bak, die al grotendeels verrot was, bleek tenslotte een kist te zijn waarvan de hengsels nog te zien waren. De bovenkant was in pulvers en met aarde vermengd in de bak terechtgekomen.

Op aanwijzing van Friedrich werd de kist voorzichtig van alle troep ontdaan. De spanning was op het gezicht van Friedrich te lezen. Hij bukte zich over zijn vondst heen en begon zelf de laatste restjes aarde weg te krabben. Langzaam werd de inhoud zichtbaar: eerst de kant van iets dat leek op de onderkant van

een enorme metalen fles, toen, naarmate de vingers van de leider hun werk deden, de complete vorm van een voorwerp dat leek op een half gekookt ei. Het ding was ongeveer 50 cm lang en had aan de platte kant een doorsnee van ongeveer 30 cm. De onderkant werd nauwkeurig schoongekrabd en de woorden ‘7 inch shell’ kwamen nu te zien. Verder zag Frits een onleesbare datum.

De verkenner kreeg er koude rillingen van. Voor zover hij wist, had Shell te maken met iets dat kan ontploffen en het projectiel had verdraaid veel van een bom. Hij nam afstand, maar zag dat Friedrich de koperen geleiders rondom het voorwerp begon op te poetsen. Vervolgens gelastte hij de mannen door te zoeken en alles uit de kist te halen. Er kwamen zes projectielen tevoorschijn. Telkens schrobde de man de projectielen schoon, totdat hij bij de voorlaatste opsprong en schreeuwde: ‘Dat is 'm. We zijn rijk jongens!’ Het ding werd van de rest afgezonderd en verder schoongemaakt. Terwijl de andere van ijzer waren, waaromheen koperen geleiders, bleek dit gevaarte van lood te zijn, zonder de groenige-gele geleiders. In de plaats daarvan waren de schijfjes eromheen van hetzelfde metaal. Het viel Frits op dat de vijf andere projectielen door twee man moesten worden getild. Nu echter bleek het tillen zodanig tegen te vallen dat de sjouwers reeds na een meter of twee het loden object neerlegden en hijgend en bezweet tegen elkaar geleund stonden om bij te komen.

Friedrich lachte tevreden en schertste wat tegen zijn mannen: ‘Niet zo hijgen, slappe jutezakken, straks koop je heel Groningen, pisang-vreters!’ De mannen lachten mee, al wisten ze niet eens wat pisang betekende.

Friedrich bestudeerde nauwkeurig het projectiel dat, zoals de andere, groeven in de vorm van cirkels aan de onderkant vertoonde. De leider haalde uit een weitas die hij steeds bij zich gedragen had, een beitel, een hamer en een groot stuk dik plastiek. Het laatste spreidde hij op een stuk egale grond, schoof het iets onder het projectiel en begon toen de onderkant van het voorwerp te bewerken. De beitel was vrij smal. Telkens peuterde hij hiermee na enkele ferme slagen een stukje lood weg. Rondom de man was het doodstil. De mannen hielden hun adem in toen de beitel tenslotte plotseling het projectiel binnenschoot.

Het scherpe gereedschap werd weer langzaam uit het oorlogstuig getrokken. Frits kon zijn ogen niet geloven: de kleur van de beitel was geheel veranderd. De bende was niet meer te houden. De tweede man omhelsde zijn leider, terwijl de Surinamers elkaar buiten zichzelf van vreugde de hand schudden en met uitpuilende ogen naar de inhoud van de bom keken, die nu rijkelijk naar buiten stroomde en zich spoedig over het plastieken kleed verspreidde.

Hoofdstuk Zeven
Ontvlucht

‘Nou, zuster Bernadette, waarom zit je zo sip te kijken?’ Soeur Superieur nam haar ondergeschikte van top tot teen op. ‘Je moet de dingen kunnen scheiden, zuster. In het klooster is geen plaats voor ongegronde emoties. Je maakt je zorgen om niets. De verkennersleider heeft beloofd een kijkje te komen nemen, terwijl hij de zaak zelf maar licht opvat. Hij kent zijn jongens en maakt zich echt geen zorgen. Het is goed dat je je het lot van de jeugd zo aantrekt, maar je moet niet overdrijven. Het werk dat wij op ons genomen hebben mag niet lijden onder onze gevoelens. Kop op, alles komt wel terecht.’

Zuster Bernadette knikte zwijgend. Toen de Overste haar een hand gaf, pakte zij die beet en liet zich naar de eettafel begeleiden. Zuster Angeline rapporteerde dat er nog geen spoor van de jongens te zien was. Ze had haar voelhorens ook uitgestoken, maar tevergeefs. Ze gaf toe dat ze zich erg zorgen begon te maken over het lot van de verkenners. De Overste maande haar aan op te houden met dat kweken van stemming. De verantwoordelijkheid lag volledig bij de leiding in Paramaribo en niet bij haar kloosterlingen. Bovendien was de vaandrig onderweg naar het dorp. Als er iets aan de hand was, zou hij de geeigende stappen moeten ondernemen om een oplossing te vinden. Voorlopig wilde ze over het hele geval niets meer horen, in afwachting van de komst van de verkennersleider.

Zuster Bernadette had die dag geen eetlust. Ze liet een groot deel van haar eten staan. Ze haalde zich het beeld van Frits voor ogen; die aardige knul met zijn vriendelijke bescheiden glimlach. Altijd bereid te helpen. Ze kon het zich nog steeds niet vergeven, dat ze hem eens ervan had beschuldigd dat hij een versleten tennisbal uit het hoofdlokaal had ontvreemd. Toen ze hem had zien voetballen, had ze gedacht dat die bal van de school was. Later bleek dat hij die gekocht had van het kwartje dat hij van zijn vader had gekregen nadat hij pingovlees in het dorp had verkocht.

Het was een hele rel geworden en zijn vader had het kontakt met hen verbroken, wat de Overste heel erg had gevonden. Die had het dan ook weer goed gemaakt met de jager.

Ze herinnerde zich dat Frits altijd met Baltus, Robby en Nora was opgetrokken. Ja, niet te vergeten met Joke. Altijd met Joke, het liefste en om eerlijk te zijn, mooiste meisje uit het dorp. Hoe zou de ontmoeting tussen die twee zijn geweest? Ze zouden natuurlijk van elkaar vervreemd zijn geraakt. In ieder geval waren ze elkaar ontgroeid, ook in ontwikkeling. Ze had die knul bezig gezien met de verkenners en alles wees erop dat hij iets in zijn mars had en dat hij niet meer dat bedeesde ventje van zo'n acht jaar geleden was. Het was gewoon een jongen waar elk meisje van het dorp verliefd op zou kunnen worden.

'Zuster Bernadette!' klonk plotseling de stem van de Overste. 'Heb je ook al door dat er nu gebeden gaat worden?' De zuster schrok op uit haar overpeinzingen. Ze vouwde haar handen, keek om zich heen en ontweek de blikken van haar collega's. Toen maakte ze het kruisteken, sloot haar ogen, opende ze nog even om te kijken of de ogen nog op haar gericht waren, wat niet het geval bleek te zijn, en bad toen vol vuur het eerste weesgegroetje.

Baltus had geen enkel risico genomen. Hij had de verkenners via allerlei bospaadjes regelrecht naar hun kamp gebracht. Op die manier had hij ze ook kunnen behoeden tegen nieuwsgierige ogen. De jongens waren immers haast in hun nakie. Het weinige dat ze aan kleren om hun lijf hadden, was zodanig gescheurd of vuil geworden dat ze het liefst in de hut wilden duiken.

Wat waren de verkenners blij om weer in hun eigen omgeving te zijn. Het eerste wat ze deden, was een fris bad nemen in de rivier. Vervolgens kleedden ze zich netjes aan en liepen langs het verblijf van de soeurs alsof er niets aan de hand was. Aangezien ze niet wisten wat het lot van Frits was, zorgden ze ervoor de soeurs niet te vertellen over het avontuur dat ze achter de rug hadden. Het was ondertussen aardig laat in de middag geworden.

De bezorgde soeurs bestormden hen met allerlei vragen. John had de jongens opgedragen hun mond te houden en hem alleen het woord te laten voeren. Hij vond het niet leuk te moeten liegen, maar een andere mogelijkheid was er niet. Als Frits tegen de avond nog niet terug was, zou hij de politie inschakelen. Voorlopig was het afwachten geblazen.

Het was de soeurs niet aan te zien of ze het verhaal van John geloofden. Hun blikken dwaalden telkens naar de andere verkenners die er stil bij stonden. De droevige uitdrukking op het gelaat van Leo viel ook heel erg op. Toch drongen de kloosterlingen niet aan op de waarheid. Het verhaal van John had tenslotte niet onwaarschijnlijk geklonken: hij had de zusters voorgehouden dat ze oefeningen in het bos waren gaan doen en dat ze op een bepaald ogenblik de weg kwijt waren geraakt bij een groot moeras. Gelukkig hadden ze op hun eigen houtje de weg teruggevonden. Dat was alles. John ontkende de groep van Baltus te zijn tegengekomen.

Ondertussen zat Baltus naast Nora, Robby en Joke op een lange bank, gemaakt van jonge boomstammen. Hij had met John afgesproken dat ze liever in de hut konden achterblijven, temeer daar de soeurs het kontakt tussen de verkenners en de meisjes niet erg op prijs stelden.

Terwijl de verkenners orde op zaken stelden in de rommelige hut en enkelen al begonnen waren een extra grote pot eten te koken, pakte Joke de brief die ze voor Frits had achtergelaten en verscheurde die. De melk stond er nog. Joke keek ernaar. Ze zag de lichte scheiding tussen water en melkresten. Ze begreep dat de melk bedorven was. Toen pakte ze de fles en liep ermee naar buiten. De inhoud van de fles schonk ze vervolgens uit tegen een boomstam en zag hoe de vloeistof met daartussen brokjes melkstolsels over de schors liep en tenslotte in de bebladerde grond verdween. Er lag een bittere trek om haar mond.

John kwam bij haar staan, legde zijn hand op haar schouder en sprak toen zacht: ‘Maak je maar geen zorgen. Joke, hij komt terug. Ik weet dat je het straks erg moeilijk zal krijgen thuis. Ga maar naar je ouders met Robby. Zeg maar dat het erg gezel-

lig was bij ons en dat jullie daarom zo lang zijn weggebleven.' Hij keerde zich tot Robby en de andere twee. 'Jullie moeten echt weg. We zijn jullie erg dankbaar, maar jullie ouders zullen ongerust zijn en ik wil niet dat er klappen vallen.'

Baltus grinnikte en maakte met zijn hand een wuivend gebaar: 'Maak je geen zorgen,' zei hij, 'Laat de anderen gaan. Ik blijf wel. Mijn ouders zullen niet moeilijk doen.' 'Houd je ons op de hoogte?' vroeg Joke nog. 'Zeker, zeker!' antwoordde John niet erg overtuigend. Het drietal groette en vertrok, John John en Baltus achterlatend met een bezorgde blik in hun ogen.

Toen Frits na een uur nog niet was vrijgelaten, begon John zich echt zorgen te maken. Hij wist niet waar Frits met de bende naartoe was gegaan. Het enige wat hij wel wist, was dat een oude man in een der dorpswinkels Frits had aangesproken en het verhaal van de oude flessen ter sprake had gebracht.

Baltus merkte de opleving in de ogen van John. 'Wat is er aan de hand?' vroeg hij belangstellend. 'Er is een oplossing,' sprak de verkenner, 'er is verdomme een oplossing. Die oude kerel, daar moeten wij het van hebben. Ik weet nog dat Frits hem had omhelsd met de woorden' Hallo opa Wiri...' 'Nou, en?' vroeg Baltus nieuwsgierig. John vertelde hem alles over de ontmoeting in de winkel en de achtervolging door de twee blanken. Baltus luisterde aandachtig en sprong daarna op. 'Wij gaan hem halen, John, wij gaan die ouwe halen!' 'A, a!' zei John en trok Baltus bij diens riem weer neer. 'Als we dat doen, lekt de zaak uit en brengen wij Frits in gevaar. We hebben de oude heer nodig, maar niet nu.' Baltus hield vol en beloofde dat hij de man niets zou vertellen over de vermissing van de verkenner. Hij kende hem heel goed, dus zou hij bij hem langs gaan om van hem te horen te krijgen waar Frits precies gewoond had, voordat hij naast de school was terecht-gekomen. Toen John van de dorpsjongen de verzekering gekregen had dat hij zijn mond niet voorbij zou praten, liet hij hem gaan en ging hij zich bezighouden met de uitgehongerde verkenners.

Frits was ondertussen getuige van een van de wonderlijkste dingen die hij in zijn leven had meegemaakt: het kleed dat op de grond lag, was spoedig bedekt met een dikke laag stofgoud dat in de nepbom verborgen was. Zo iets had hij niet verwacht en het duurde een hele poos, voordat hij in staat was zijn gedachten te ordenen. Hoe kon het gebeuren dat op het perceel waar zijn vader gebouwd had en jaren had gewoond, iemand het had klaargespeeld een aantal projectielen en een enorme schat te begraven, zonder dat het gezin er iets vanaf wist? Wie had daar allemaal achter gezeten? Zijn gedachten gingen terug naar de oude man die hem zo opvallend herinnerd had aan de oude flessen van zijn vader.

Frits stapte naar de leider toe en vroeg hem botweg: ‘Meneer Friedrich, hoe komt het goud hier en al die bommen?’ De man wendde zich verstoord tot Frits en barstte in lachen uit. Toen duwde hij zijn vrolijke medewerkers weg uit de direkte omgeving van het goud en begon zijn verhaal. ‘Nu ik rijk ben en toch zal vertrekken, mag je het weten, jongen. Mijn vriend hier en ik zijn piloten geweest bij het Duitse Leger tijdens de Tweede Wereldoorlog. We vlogen bommetjes vanuit onze bases in Afrika. Eens ontdekten wij een zending goud dat naar Europa getransporteerd moest worden. Die was afgepakt van de een of andere Afrikaanse hoofdman. Aangezien mijn vriend hier goede connecties had met een Ethiopische tinnegieter, was er spoedig voor een mal gezorgd die de vorm van een bom had. Wij stalen het goud, gingen ermee naar de tinnegieter, gaven hem zijn deel en lieten hem nota bene met een pistool in zijn nek een loden nepbom gieten waarin het goud later werd gestopt. De onderkant werd na deze handeling hermetisch afgedicht met gesmolten lood, netjes afgewerkt en via sluipwegen naar het vliegtuig gebracht waarmee ik de volgende avond bommetjes moest werpen. Ik zorgde dat dit bommetje een aparte plaats kreeg. De volgende stap was deserteren en vliegen naar Argentinië. Wegens motorproblemen raakte ik in paniek en week uit naar Suriname. Het vliegtuig kwam terecht in een enorm moeras. Gelukkig fungeerde het natte gras als glijbaan en hadden wij een veilige landing. Wij namen onze tijd en haalden een van onze fouragekisten leeg,

brachten die aan land, groeven een kuil op het droge op enkele meters afstand van een grote vruchtendragende kastanjeboom, waaromheen veel oude flessen lagen. Voorzichtig legden wij toen in de kuil enkele bommen als camouflage en eigenlijk voor de lol. Daartussen stopten wij de nepbom met het goud erin.

Nadat wij ons goed georiënteerd hadden, zochten wij onze weg naar het dorp dat wij vanuit het vliegtuig hadden geobserveerd. Enkele dorpelingen aan de rand van het dorp vingen ons op en gaven ons ook te eten. Toen ze echter hoorden dat wij een vreemde taal spraken en nota bene met hakenkruis rondliepen, haalden ze een oude krant tevoorschijn waarin werd aangekondigd dat alle in Suriname wonende Duitsers zouden worden geïnterneerd. We konden het Nederlands namelijk aardig volgen, want het is tenslotte van het Duits afgeleid. Door het bericht raakten we goed van streek en besloten daarom halsoverkop de vliegmachine na te kijken en er weer vandoor te gaan. Onderweg echter hoorden we een enorme knal. Bij aankomst bleek dat er door de een of andere oorzaak een ontploffing aan boord had plaatsgevonden als gevolg waarvan het toestel de lucht in was gevlogen. De brokstukken verdwenen al spoedig in het vrij diepe moeras dat bovendien door de geweldige explosie een krater rijk was geworden. Die zal nu wel gevuld zijn met water en als een der diepste visgaten bekend staan, neem ik aan.

Nou, de rest van het verhaal is eenvoudig. De familie waar wij terechtgekomen waren, smokkelde ons verder het bos in waar wij ons als boeren vestigden. Ze waren zelf afstammelingen van Nederlandse boeren en begrepen onze situatie. Het Nederlands hebben wij van hen beter geleerd. Na de oorlog meldden wij ons bij de autoriteiten als ondernemers die zich graag als boeren te Groningen wilden vestigen. Als blanken lukte het ons vrij snel alle papieren en grond te krijgen en wij hebben nu enkele hectaren landbouwgrond en staan bekend als eerbare, respectabele boeren die alleen maar uit een andere streek komen dan die lui die jullie hier als ‘Buru's’ kennen.

Omdat wij ons in de eerste jaren een beetje schuil moesten houden, hadden wij niet de gelegeheid gehad om regelmatig onze schat te kontroleren. Het oerwood bleef ondertussen niet stil

zitten en toen wij onze weg eens zochten naar de kastanjeboom, merkten wij dat het ons niet meer lukte. Wij maakten ons geen zorgen, in de wetenschap dat onze rijkdom veilig geborgen lag.

Het is dan ook toevallig dat ik jullie met die oude heer over oude flessen hoorde praten in die Chinese winkel. Ik legde direkt het verband met de lokatie van het goud en besloot tot aktie over te gaan met mijn medewerkers die wij in vertrouwen hebben genomen en goed betalen om enkele andere karweitjes op te knappen die ik niet nader hoef te specificeren. Dat goocheltrucje aan de overkant van de rivier, is daarbij maar nep, nietwaar jongens?' Friedrich keek om zich heen en de mannen haasten zich zijn woorden te beamen en te schaterlachen, waarbij een van de kerels Frits op speelse wijze aan zijn oren trok.

De leider stond op, vroeg een der mannen om poolshoogte te gaan nemen op de hoofdweg en stak rustig een sigaretje op. Frits was sprakeloos. Hij staarde ongelovig naar de man. Toen liet hij het hele verhaal weer de revue passeren en realiseerde zich dat het verhaal aardig aannemelijk had geklonken. Maar dat betekende dat zijn vader in zijn onschuld jarenlang had gewoond in de nabijheid van een schat, maar ook van een stel levensgevaarlijke bommen. De verkenner was totaal verbouwereerd door deze ontwikkeling.

De koerier keerde terug van zijn missie en rapporteerde dat de wagen klaarstond. Welke wagen, wist Frits niet, maar de man had een paar stevige plastieken zakken bij zich. Het goud werd tot het laatste stofdeeltje in de zakken gedaan en de mannen kregen opdracht richting hoofdweg te lopen. Frits moest in het midden blijven lopen. Hij probeerde onderweg van de leider te weten te komen of hij nu vrij was. De man keek hem spottend aan. 'Hoe kom je daarbij, mijn vriend?' vroeg hij. Je moet gewoon een beetje geduld hebben tot een ieder zijn deel van de buit gekregen heeft, mijn maat en ik de aftocht hebben georganiseerd en wij er zeker van zijn dat wij van de autoriteiten geen last zullen krijgen. Je weet wel, die maatjes van jou zijn er ook nog. De vraag is in hoeverre zij hun bek hebben kunnen houden he.'

Frits wist niet hoe hij het had en begon heftig te protesteren, maar de venijnige blik van de tweede man deden hem be-

grijpen dat protesteren op dat moment een beetje ongelegen kwam. Hij besloot maar mee te gaan en ondertussen zijn vluchtpoging goed voor te bereiden.

Op de hoofdweg aangekomen, schreef Frits weer het S.O.S.-teken met zijn tenen. Er stond inderdaad een Austin in de berm te wachten en de leider liet Frits als eerste instappen. Daarna volgde de rest en de auto reed in snelle vaart in de richting van het dorp La Poule.

Na een minuut of zeven rijden, naderden zij een zijweggetje. De auto sloeg het weggetje in. Het bleek over te gaan in een oprijlaan die leidde naar een soort blokhut. Op het terrein waren landbouwerktuigen en er liepen koeien in de wei die zich daarachter uitstrekte tot een groot bos.

De mannen stapten uit, Frits werd bij zijn arm gegrepen en naar binnen geleid. Aan de muur van de hut hingen verschillende dierehuiden. De meeste waren jachttrofeeën: de huiden van de skapuloyri, de sonloyri, herten, de opgezette koppen van herten, tapirs, vogelsoorten, hele krokodillen etc. Er waren enkele open kamers waarin britsen stonden die als bed fungeerden. De vloer was gewoon van klei, harde klei, maar in de voorkamer lag een vloerbedekking. Er stonden flessen jenever en stout op een soort bergmeubelstuk, de gerieflijke stoelen waren bekleed met runder- en hertehuid waardoor het geheel een kleurig aanzien had. In een hoek stonden enkele dubbelloops jachtgeweren met bijzonder lange lopen en sierlijke kolven. Scherpe patronen lagen hier en daar verspreid. Op de tafel stonden asbakken gemaakt van Braziliaanse noten.

De leider wenkte zijn assistent om de mannen jenever in te schenken. Dat deed deze maar al te graag. Er werd getoast op de goede gang van zaken en de leider begon toen na een smak met de tong de nodige onderhandelingen met zijn ondergeschikten te plegen. Ieder kreeg een klein deel van het goud dat met lepels werd overgeschept. De mannen toonden zich best tevreden en borgen hun deel met zorg op.

Frits keek onverschillig toe. Zijn brein werkte ondertussen snel. Van geweren wist hij alles af. Zeker van jachtgeweren, omdat zijn vader jager was. Hij wierp een blik op de wapens in de

hoek. Vervolgens gingen zijn ogen naar de jachtpatronen die het dichtsbij lagen op een bijzettafeltje. Hij concentreerde zich op de patronen. Het kostte hem veel moeite - hij moest zich onder andere in allerlei posities wringen, wat gelukkig geen argwaan wekte - en kwam eindelijk te weten dat de amunitie die hij had bestudeerd hoorde bij een zestien kaliber geweer. Nu was het de beurt aan de geweren. Dat was een stukje moeilijker. Hij zou het op goed geluk af moeten proberen. Er waren drie geweren. Minstens één ervan was een zestien kaliber. Frits voelde het zweet over gijn rug lopen. Hij moest en zou het wagen.

Plotseling graaide hij twee patronen van de tafel, snelde naar de hoek waar de geweren stonden, pakte ze alle drie bij de loop en holde naar de deur. De mannen waren totaal verrast omdat Frits zich steeds keurig had gedragen. Voordat ze hem bereikt hadden, was hij al buiten, smeet twee der geweren op de grond en laadde bliksemsnel het derde geweer dat hij het meest geschikt achtte en het gewicht had van een zestien. De patroon paste gelukkig prima.

De verkenner zette het wapen op scherp en mikte onmiddellijk op de leider. ‘Staan blijven!’ commandeerde hij met overslaande stem. De mannen keken onthutst. De ogen van de tweede man schoten vuur. Hij wilde enkele stappen naar voren maken, maar Frits reageerde onmiddellijk. ‘Probeer het maar en Friedrich is een lijk!’ Hij wist dat hij zich volledig op de leider moest concentreren omdat die een groot overwicht had op zijn mannen. Die wendde zich dan ook tot Hein, de agressieve medewerker en beval hem zich koest te houden. Frits dreef de mannen terug naar binnen, stopte nog enkele patronen in zijn zak, deed wat stappen terug, drukte de lopen van het geweer nogmaals omlaag, nadat hij het wapen op veilig had gezet en stopte bliksemsnel een tweede patroon in de rechterloop.

De bende had de bedrevenheid gemerkt waarmee Frits het wapen hanteerde en koos het zekere voor het onzekere. Niemand verroerde zich. De verkenner zette het toen op een lopen in de richting van de hoofdweg. De mannen holden naar buiten en stapten onmiddellijk in de wagen. Direkt daarop bedachten ze zich, gingen weer naar binnen om wat patronen te halen, raapten

de geweren op en zetten toen de achtervolging in.

De verkenner holde als een bezetene. Voordat de auto goed en wel gestart was, had hij de hoofdweg al bereikt, ging achter een dikke boom staan en wachtte de dingen af die zouden komen.

Hoofdstuk Acht
Vaandrig Hinus

Vaandrig Hinus zat achter het stuur van een afgedankte jeep. Die had hij tegen een gunstige prijs op de veiling bemachtigd. Hij keek op zijn horloge en glimlachte tevreden. Mooie tijd dacht hij, het veer heeft prachtig meegewerkt. Nu kan ik de jongens nog in hun aktiviteiten meemaken voordat het donker wordt.

Hij moest lachen om de bezorgdheid van de nonnetjes in Groningen. Alsof mijn jongens kinderen zijn, mijmerde hij. Toch kon hij zich voorstellen hoe de Overste zich voelde. Door haar onbekendheid met de bezigheden van verkenners was elke afwijking van het dagelijks patroon van de jongens natuurlijk een bron van zorg voor haar.

De leider naderde een stuk onontgonnen terrein met veel bos. Plotseling hoorde hij een geweerschot, gewoon langs de weg. Hij remde onmiddelijk van de schrik. Welke gek gaat nu langs de openbare weg jagen? Hij reed langzaam verder en probeerde de jager te ontdekken om hem te wijzen op deze onverantwoordelijke houding.

Wie schetste echter zijn verbazing toen hij achtereen boom een jongen zag staan die, nauwelijks gekleed, op een auto stond te mikken die in snelle vaart uit een afslag kwam rijden. De man stopte zijn jeep onmiddellijk. Hij kon zijn ogen niet geloven: daar stond Frits, de patrouilleleider van de Leeuwen schutter te spelen.

Het scheen de verkenner ernst te zijn, want er klonk een tweede schot en de auto begon te slingeren. De vaandrig zwaaide driftig naar Frits en riep: ‘Hé, Frits ben je helemaal gek geworden? Niet meer schieten, hier ben ik, je vaandrig!’ De verkenner keek op en liet van verbazing en blijdschap zijn geweer zakken. Toen kwam hij vanachter de boom tevoorschijn, maar op dat ogenblik klonk er een schot en de verkenner begon te wankelen.

‘O God!’ schreeuwde vaandrig Hinus. Hij holde naar de verkenner toe, ving hem op tijd op en legde hem voorzichtig neer. De auto van waaruit geschoten was, reed in volle vaart weg, ondanks het feit dat een der banden lek geschoten was. De vaandrig had er geen aandacht voor. Hij zag al gauw dat de verkenner uit zijn rechterschouder bloedde. ‘God zij dank’, prevelde hij, ‘het is niet zijn borst.’

Uit zijn auto haalde hij wat oude kleren en legde die onder het hoofd van de verkenner. Vervolgens maakte hij van een reep uit een der overgebleven hemden een snelverband en legde een prop op de wond die hij nu met een knevelverband omwikkelde.

Toen er een bus voorbij kwam rijden, liet hij de chauffeur stoppen en kreeg hij hulp van de inzittenden om de verkenner naar de jeep te dragen. Een der passagiers, die danig onder de indruk was van het gebeurde, bleek een verpleegster te zijn die een weekendje Groningen wilde nemen. Ze stelde voor met de vaandrig mee te rijden om de knevel volgens de regels losser en strakker te draaien. Uiteraard was vaandrig Hinus erg blij met dit aanbod. Hij raapte het vuurwapen op en legde het voorzichtig in de wagen nadat hij de geweerlopen had gecontroleerd. Vervolgens zette hij de tocht naar Groningen voort.

Ondertussen hadden de verkenners met behulp van de informatie die de oude man aan Baltus verstrekt had, het terrein ontdekt waar de oude flessen en de bommen lagen. Ze hadden niet verwacht ook projectielen aan te treffen op dit eens bebouwd perceel. Er ging dan ook heel wat in hen om. Ze besloten de informatie nu maar aan de politie mee te delen, aangezien er toch geen spoor van Frits te bespeuren was dan alleen maar het S.O.S.-teken op de hoofweg.

Nauwelijks waren ze terug op de autoweg of ze zagen een auto met een lekke band voorbij snellen met daarin de bekende gezichten van de bende die hun het leven zo zuur gemaakt had. Ze keken machteloos toe hoe het voertuig in de verte verdween. John besloot de jongens in looppas naar het dorpscentrum te laten gaan om de politie van hun avontuur op de hoogte te brengen.

Plotseling hoorden de verkenners achter zich het getoeter van een andere auto. John keek om en ontdekte een jeep die vaart minderde. Tenslotte hield de wagen stil en de Vaandrig stapte uit. Hij omhelsde de jongens een voor een en toen hij zag hoe ze met ontzetting naar hun patrouilleleider stonden te kijken haastte hij zich om hem uit te leggen dat Frtis niet in levensgevaar verkeerde. Hij liet ze toen rustig doorlopen en vertelde hen dat hij Frits naar de dokter zou rijden waar de kogel uit de wond gehaald moest worden.

Het bleek allemaal mee te vallen. De dokter verleende eerste hulp en gaf de verkenner een spuitje. Vervolgens belde hij de Districts-Commissaris die persoonlijk poolshoogte kwam nemen en alle medewerking toezegde.

Het duurde niet lang of Groningen was in rep roer. De politie kwam in opdracht van de Commissaris in aktie en er werd versterking uit Paramaribo gevraagd. Ook het leger werd op de hoogte gebracht, aangezien het hier oorlogstuig betrof waarvan men de kracht niet kende.

De Vaandrig besloot zich niet verder te bemoeien met de uitvoering van de opdracht aan de politie en het leger. Zijn jongens waren zijn enige zorg. Frits moest van de dokter onmiddellijk naar huis en het bed houden. De verkenner protesteerde echter hevig. Toen gaf de arts toestemming dat hij nog een nacht in Groningen mocht blijven omdat het toch al zo laat was, maar hij stond er wel op dat de verkenner in een huis zou slapen met zorgzame handen om zich heen.

Hoofdstuk Negen
Het gezicht uit de droom

Frits werd tegen tien uur in de avond wakker en keek versuft om zich heen. De omgeving was hem vreemd. Aan de muur van de vrij kleine kamer zag hij een afbeelding van Jezus hangen. Zijn vermoeide ogen gingen toen verder langs de muur. Er ging een steek door zijn hart. In het flauw verlichte kamertje onderscheidde hij op een vrij grote foto zijn zuster, een broer, Joke en zichzelf. Hij wilde zich oprichten om de foto beter te kunnen zien, maar voelde toen een zachte hand op zijn voorhoofd die hem teder terugduwde op het donzige kussen. ‘Rustig, Frits,’ klonk het, ‘Zuster Bernadette heeft mij uitdrukkelijk gevraagd goed op je te letten en niet toe te staan dat je je gaat forceren.’

Frits pakte de hand beet van het meisje dat van geluk straalde. Ze kwam van achter het bed vandaan en ging ernaast staan. Haar ogen waren van vreugde betraand. Ze streelde Frits over zijn gelaat en liet haar vingers over zijn mond glijden alsof ze elke welving, elke lijn wilde voelen. Frits deed zijn mond half open om iets te zeggen. Hij kreeg daartoe geen kans. De verkenner voelde al de warme adem van Joke boven zijn hoofd en het volgende ogenblik de eerste tedere kus van zijn vriendin op zijn onderlip, eerst heel even en toen volledig op beide lippen, op zijn hele mond. Nu drong haar tong tussen de lippen, tussen de tanden naar binnen en Frits greep zich vast aan Joke, ondanks de pijn die zich nu liet voelen in zijn half opgerichte houding. Hij wist het nu: Joke zou hij nooit meer laten gaan.

‘Waarom heb je mij in de steek gelaten, jongen?’ fluisterde Joke zacht in het oor van Frits. ‘Waarom? Waarom heb je mij deze eenzaamheid bezorgd? Weet je nog hoe we altijd samen waren, samen speelden? O. mijn God jongen, weet je wat je met mij hebt gedaan, weet je hoelang ik het niet heb kunnen begrijpen. Na lange tijd begon ik je te vergeten. Ik wist niet dat ik je ooit weer zou ontmoeten. Voor mij was je een droom geworden.

Ik dacht niet meer aan jou. Ik droomde wel vaak met je. Meestal zag ik je dan in een korjaal staan. Je wuifde, terwijl het korjaal langzaam wegvoer. Elke keer als ik met je droomde werd je gezicht vager, kon ik je gezicht bijna niet meer herkennen. Kijk, deze foto waar je met je broer en zus op staat, deze foto heeft mij geholpen om je niet meer te vergeten. Weet je wat voor schrik je me hebt bezorgd, toen ik je weer na al die jaren terugzag? Geen wunwun, geen sukrubu, neen grote Frits, heel knap, maar ook heel streng en heel anders. Ik durfde je niet eens te roepen. Ik wist niet of je mij nog zou herkennen en of je mij nog zou kennen, tot ik in je ogen keek en zag hoe je naar mij terugkeek, lieve Frits, mijn Frits, o God, jongen ga nooit meer weg. Kom terug naar Groningen. Je bent toch hier geboren, je houdt toch van je geboorteplaats, waarom blijf je dan in de stad? Je bent toch groot genoeg om te besluiten wat je wil? Je weet niet hoe mijn ouders ook van je houden nô?'

Frits luisterde nauwelijks. Zijn ogen waren geconcentreerd op de schone trekken van Joke. Zijn vingers woelden in het zachte haar. Hij bekeek haar van alle kanten: haar lichtgebogen kleine neus, haar fijngesneden vochtige lippen, het kuiltje in haar kin, de scherpe ogen die soms plotseling hun felheid verloren en dromerig zagen, de prachtige gitzwarte wenkbrauwen en tenslotte de slanke hals die zo sierlijk welfde naar haar schouders.

'Ik houd van je, Joke,' kwam het er plotseling uit. 'Ik houd van je en ik heb altijd van je gehouden. Ik weet niet of ik eens anders van je gehouden heb dan nu. Ik weet niet of de spelletjes met de sukrubu en wunwun of het boetseren, ik weet niet of dat alles een ander soort liefde voor je inhield. Ik weet alleen maar dat ik het heel erg wreed van mijn ouders vond toen ze mij van jou weghaalden en naar de stad brachten. Ik wist niet dat ik je had moeten schrijven. Het leek alsof wij voorgoed afscheid van elkaar hadden genomen, alsof ik naar een andere wereld was verhuisd, alsof jij dood was gegaan en ik je maar moest vergeten. Ik was machteloos. Al die jaren... ik weet niet hoe ik ze heb doorgebracht, of ik nog ooit aan je dacht of niet, het was zo een heel andere wereld, heel andere vrienden, de verkennerij later, met allemaal jongens, jongens van de stad, jongens die heel anders

speelden dan jij en ik hier in Groningen. Begrijp je mij een beetje Joke, maar begrijp je vooral dat als ik je niet had ontmoet, je uit mijn wereld zou zijn verdwenen, voorgoed? Het is God die ons weer bij elkaar gebracht heeft Joke. Hij weet dat er iets is dat ons aan elkaar bindt. Hij weet dat ik altijd het gevoel had, in mijn andere nieuwe leven in de stad, dat ik iets miste. In mijn kinderlijke onschuld wist ik niet wat dat was. Maar nu weet ik het. Het is alsof wij beiden plotseling een sprong hebben gemaakt naar volwassenheid, Joke. Ik voel dat ik volwassen ben. Ik merk het aan alles. Ik voel mij anders dan de jongens van twaalf en dertien. Ze praten en denken anders. Ze kunnen lachen om dingen waar ik niet meer om lach. Ze zijn vaak niet ernstig wanneer ik juist van ze eis dat ze ernstig moeten zijn. Neen Joke, ik zie het verschil. Ik ben nog geen man, maar ik weet dat ik volwassen ben. Ik zou gewoon met je kunnen trouwen en dan zou niets en niemand mij daarvan kunnen tegenhouden. Ik zoek een baan en ik woon met je in een huis. We leven gelukkig, we omhelzen elkaar elke dag en elke avond en je blijft mij trouw en ik jou en het zal mooi zijn Joke, o zo mooi.'

Joke keek met bewondering naar haar vriend. Ze bukte zich over hem en kuste hem nogmaals lang en hartstochtelijk. 'Als ik moet doodgaan mag dat nu gebeuren. Frits.' sprak ze toen. 'Ik ben nu tevreden, ik heb je weer gezien met je nieuwe knappe gezicht. Ik zal proberen het andere gezicht te vergeten, het gezicht uit die droom. Ik zal wennen aan hoe je nu bent, met je uniform en je zwarte haar. Ik kende je alleen met een soort lichtgekleurd haar. Het is nu donker geworden en steviger. Je bent veranderd. Je hebt ook een paar kleine puistjes in je gezicht Frits, maar ze staan je goed. Je stem is ook zo zwaar geworden. Je weet het niet meer, maar je had een kleine stem vroeger Frits, heel klein. Nu ben je echt een man en ik ben trots op je, maar ik moet aan je wennen. Ik moet wennen aan je anders zijn. Ik wil je vragen om niet meer streng te zijn. Dat maakte mij een beetje bang en je sprak soms een beetje moeilijk Nederlands tegen John en een van de andere verkenners. Je hebt natuurlijk veel meer dan ik geleerd in de stad, daarom vergeef ik je, maar je moet me niet verlegen maken. Ik schaam me als ik niet kan volgen wat je zegt. Dan laat

je me weer merken dat je erg bent veranderd. Anders dan ik wil. Je mag veranderen maar niet zo dat ik het niet leuk vind. Begrijp je me Frits?' Frits knikte, hij begreep haar helemaal. Hij keek haar smekend aan en fluisterde: 'Laat dit geen droom zijn Joke. Laat het alsjeblieft werkelijkheid zijn.'

Er werd op de deur geklopt en John en Leo stapten toen bijna geruisloos binnen, John met een ondeugende glimlach op zijn gezicht.

Hoofdstuk Tien
Zuster Bernadette

Zuster Bernadette was alleen op haar kamer. Ze knielde neer en bad vurig. ‘O Heer’ sprak ze, ‘ik heb gedaan wat ik dacht dat goed was. Indien mijn besluit verkeerd is geweest, vergeef me.’

Toen de Vaandrig op haar het beroep had gedaan om, overeenkomstig de raad van de dokter, voor een avond de zorg van Frits op zich te nemen, had ze direkt de Overste moeten vragen haar toestemming hiervoor te verlenen. De bezorgde vader van Joke had ondertussen echter van zijn dochter gehoord water er met de zoon van zijn oude vriend aan de hand was en hij had toen onmiddellijk aangeboden Frits in het gezin op te nemen, desnoods voor slechts die ene avond. De dokter had het aan de Vaandrig overgelaten, die de verhouding tussen Frits en het gezin niet kende. Hij had dus op de eerste plaats gedacht aan de soeurs. Joke had het een en ander met de Vaandrig doorgepraat. Deze had ervoor gezorgd dat zuster Bernadette, die Frits was komen opzoeken, op de hoogte werd gebracht van het voorstel van Joke's vader. Aangezien ze wist hoe Frits en Joke aan elkaar gewend waren, vond ze dit een unieke gelegenheid om het meisje de kans te gunnen iets voor haar oude dorpsgenoot te doen. Ze had dus besloten om de Overste niets van het voorstel te vertellen, maar vaandrig Hinus te adviseren Frits onder te brengen bij Joke's ouders.

De Vaandrig had met veel tegenzin ingestemd, maar had gevraagd de verkenner in de gaten te houden in verband met zijn gezondheidstoestand.

De zuster stond op, wierp een laatste blik naar buiten en legde zich te ruste. In haar sluimer-toestand zag ze Frits weer voor zich. Die kleine bange Frits. Wanneer de franchepanebomen vol zwart-gele rupsen zaten, liep het ventje daar altijd omheen uit angst dat hij door onschuldige larven gestoken zou worden. Wanneer ze echter waren veranderd in mummie-achtige cocons en overal, zelfs in de klas, bleven hangen, dan was het aan Frits te

zien dat hij zich die hele periode niet op zijn gemak voelde. Voor hem was het niet een fase waarin de vlinder zich bevond; voor hem was het traumatisch om de natuur zo te moeten ervaren: de trieste grauwe kleur van de amorfe figuurtjes die als sombere voortekens beslag legden op alles was onbeheerd in het lokaal stond. Het had zuster Bernadette altijd moeite gekost om de dorpsjongen ervan te overtuigen dat uit dit onooglijke de prachtigste vlinders te voorschijn zouden komen.

Wanneer de lucht tenslotte beroerd werd door miljoenen dartele vlinders, was het dezelfde kleine natuurliefhebber die dan uren onbeweeglijk en alleen, met zijn handjes op de rug, naar het wonderlijke gebeuren stond te kijken.

Het beeld van de kleine Frits vervaagde en zuster Bernadette viel in een prettige slaap, dromend van al die vlinders om haar heen.

Hoofdstuk Elf
Het einde van het avontuur

De klopjacht op de bende leverde ondertussen spoedig het gewenste resultaat op: terwijl de misdadigers op een open plek langs de weg waar er schelpen werden opgegraven, de lekke band probeerden te vervangen, werden ze verrast door een politiefunktionaris, zijn kommandant en twee buitengewone agenten van politie. Ze hadden toen geen andere keus dan zich over te geven aan de beambten.

De groep legde een volledige bekentenis af en werd in afwachting van een grondig onderzoek opgesloten. Voor velen was het een verrassing dat deze twee blanken geen echte boeren bleken te zijn, maar Duitse piloten. Het beeld van de enorme zeppelins die in de avonduren altijd boven Groningen geruisloos voorbijzweefden, doemde weer voor hun ogen op. Toch konden ze niet geloven dat de Tweede Wereldoorlog nog steeds haar sporen liet zien, zelfs in zo'n rustig dorpje als Groningen.

Voor de verkenners was het avontuur voorbij. Ze verzamelden zich de volgende morgen voor het schoollokaal en wachten op de bus die hen weer naar Paramaribo zou rijden. Joke, Baltus, Robby en Nora stonden erbij. Soeur Bernadette trok het gordijn opzij en keek naar het vertrekkende groepje.

Frits stapte als laatste in, wierp nog een blik op de wuivende palmen aan weerszijden van de laan naar de kerk, stak zijn linkerhand omhoog en wuifde naar zijn zwijgende vrienden. Hij keek nauwelijks naar Joke. Hij zou het ook niet kunnen, omdat zijn ogen vervelend begonnen te branden. De bus trok op en Frits pakte uit zijn borstzak de brief die Joke hem op weg naar het voertuig nog juist had toegestopt. Hij las de eerste regel: ‘Voordat ik met mijn brief begin, lieve Frits, wil ik je eraan herinneren dat ik je nooit meer wil ontmoeten als je niet op mijn verjaardag komt op 30 oktober. Je weet het, dan word ik vijftien... De patrouille is ook welkom.’

Frits liet zijn blik even over de brief dwalen, glimlachte tevreden en tuurde toen naar de uitgestrekte rijstvelden die op het ritme van de gitaarmuziek voorbijzoefden.

Verklarende woordenlijst voor de niet-Surinaamse lezer

Afrikaantjes	- sterk riekende gelige bloemen
Anamu	- soort bruine boskip
Arapapa bonkwa	- grote vogel, levend in het wild. Viseter
Awara	- oranjekleurige zoete palmvrucht
Babunaap	- grote roestbruine aap
Batterij	- cel voor zaklantaarn
Bekken	- teil, meestal van metaal
Borstrok	- onderhemd
Brandmiri	- kookplaats, gewoonlijk buiten het huis
Brits	- primitief houten bed
Buru's	- afstammelingen van de Nederlandse boeren
Domeingrond	- land dat aan de staat toebehoort
Dungridge - Dungarees	- spijkerbroekstof
Fa a e go yongu	- hoe gaat het, jongen
Gebarbakot	- op bouwsel te roken gelegd
Hebi	- last (meestal in religieuze zin)
Houwer	- lang, licht gekromd haktuig

Kankantriboom	- reusachtige loofboom, wordt soms vereerd
Kateharboom	- kastanjesoort. Draagt aan de stam enorme vruchten.
Knap	- In Suriname betekent knap: intelligent. In het verhaal heeft Joke van de Nederlandse soeurs les gekregen, dus blijft de betekenis hier: goed uitziend.
Knippaboom	- grote loofboom met besachtige vruchten.
Koebies	- lekkere, zilverkleurige riviervis
Kokolampu	- primitieve petroleumlamp zonder glas
Kumawari	- grote reigersoort
Kwasibitaboom	- zeer bittere geneeskrachtige plant
Kwie Kwie	- gepantserde algeneter, zeer gewild in Suriname
Manjeboom	- mangoboom
Muteté	- van palmbladeren gevlochten rugzak met draagband over voorhoofd en schouders
Neuten	- korte afgeknotte stenen piramides als pilaren bij de bouw
Palulu	- rode bosbloem waarvan de bladeren lijken op die van de bananen
Pan	- 1. braadpan (in Suriname wordt een pot nooit pan genoemd) 2. vijver in het bos waar vaak veel vis in zit

Pingomira	- grote rode en agressieve draagmier
Schelprits	- grondlaag uitsluitend ontstaan uit schelpfossielen
Schildpadskelette	- In Suriname komen veel schildpadden voor Vaak wordt het vlees uit het omhulsel gehaald zonder dat dit laatste stuk gaat. Velen vinden het vlees een delicatesse.
Skapuloyri	- 2-vingerige luiaard (boomdier, levend van bladeren, erg traag)
Sonloyri	- 3-vingerige luiaard (boomdier, levend van bladeren, erg traag)
Sranan	- 1. Suriname
`	2. de Surinaamse taal (niet het Nederlands) die algemeen maar informeel in Suriname gesproken wordt
Stout	- bruin bier, erg gewild bij oudere Creoolse vrouwen
Tapier	- grootste in het wild levende zoogdier heeft slurf als olifant. Ook wel bofru genoemd.
Vieze dingen	- sexuele omgang
Walapa	- zoetwater vissoort
Waran pataka	- familie van de walapa maar dan gerookt
waraku	- gelige riviervis met donkere verticale strepen
Watrakan	- peervormige snoep, rose van kleur en zurig van smaak

Wiesies	- voorwerpen, dranken of voedsel via occulte wegen bewerkt, teneinde medemens kwaad te doen
Zanderij	- dorp waar Surinaamse luchthaven aangelegd is. Zie ook ‘De Leeuwen in Gevaar’ Frits Wols
Zeppelin	- Tijdens de Tweede Wereld oorlog: enorme sigaarachtige luchtballon, voor spionagedoeleinden gebruikt
Zoutvleeston	- grote houten ton (met metalen banden) waarin pekelvlees werd geimporteerd; tot nu toe is zoutvlees een typisch volksvoedsel
Zwamp	- moeras